49րդ ՏԱՐԻ   ԹԻՒ 1429   Գ. ՊՈԼԻՍ   ՇԱԲԱԹ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18/3 ՄԱՐՏ 1906   7 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1323 – 18 ՇՈՒՊԱԹ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ԱՌԻՆ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պօղոս Ալի Ճատտէսի, 38
Անստորագրութեան ստացուած գրութիւններ, ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه يومى وسياسى غزته‌در
صاحب امتيازى : اوهانس قريد
اداره‌خانه‌سى باب عالى جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆՈՆՔ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	18 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ տողին համար, սովոր 5 ղրուշ
Մէկ տողէն աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ   ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ   10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Ո՞ՐԸ ԿԸ ՆԱԽԸՆՏՐԷՔ, ԴՐԱ՞ՄԸ ԹԷ ՄԱՐԴԸ

Դրամին ազդեցութիւնը այնչափ ընդհանրացած է որ եթէ իրականապէս առաջարկուէր ընտրութիւն մը ընել դրամին ու մարդուն միջեւ, հարստութեան կարօտը քաշողներէն ամէնքն ալ, առանց բացառութեան՝ դրամին պիտի փարէին, նկատելով որ դրամին տիրանալէ ետք, անոր շնորհիւ դիւրին է մարդը ձեռք բերել։

Եւ սակայն ասիկա տկարներուն երազն է լոկ. հարստութեան, դրամի տէր եղողներ գիտեն որ իրականութիւնը բոլորովին տարբեր է այս ենթադրութենէն և հարստութիւնը՝ առանց մարդու, ամուր ձիւնաբլուր մըն է որ հետզհետէ, անզգալի կերպով կը հալի ու օր մըն ալ բոլորովին կ'ոչնչանայ։

Դրամը երբ մէկ կողմէ իր ազդեցութիւնը կը բազմապատկէ, միւս կողմէ ալ տարուէ տարի բան մը կորսնցնելու վրայ է արժէքէն։ Հազար ոսկին քառասուն տարի առաջ մեծ դրամագլուխ մը կրնար սեպուիլ, քանի որ շատ քիչ բախտաւորներ միայն այդչափ գումարի մը կը յաջողէին տիրանալ. հիմա սակայն երբ ամէնէն փոքրիկ քաղաքներուն մէջ իսկ տասնեակներով կրնան համրուիլ հազար ոսկինոց մարդիկ, ի՞նչ կ'արժէ աւելի այդ գումարը։

Տոկոսին սակը առաջները խիստ բարձր էր. դրամը քանի շատցաւ, սակերն ալ սկսան նոյն համեմատութեամբ զեղչուիլ։ Առաջները սեղանաւորները անմատչելի էակներ էին, որոնցմէ փոխառութիւն ընելու համար մարդ ստիպուած էր թէ՛ մեծ երաշխաւորութիւններ տալ և թէ ծանր տոկոս հատուցանել։ Հիմա սակայն սեղանաւորները, դրամատէրները աջէն ձախէն ողողած են ամբողջ հրապարակը և միջնորդներու, ծանուցումներու, ներկայացուցիչներու միջոցով ժողովուրդը կը հրաւիրեն որ գան փոխառութիւններ ընեն իրենցմէ, շատ նուազագոյն տոկոսի մը ու անսովորական երաշխաւորութեան մը փոխարէն։

Հարիւրին տասներկու տոկոսը ալ եւս պատմութեան կը վերաբերի պատուաւոր մարդոց համար։ Վաճառականը, սեղանաւորը կամ գործի մարդը, որ վարկ ունի, որ դրամագլուխի տէր է, որ պատուաւորապէս կը փափաքի շարունակել գործառնութիւնը և որ անկանոնաւոր յանի գիտութիւնը չունի, բնաւ չի մտածեր հարիւրին տասներկու տոկոսին, նկատելով որ ինքը արդէն այդչափ չկրնար շահեցնել առած սակը. հարիւրին ութը ինք պատրաստ է իրեն համար, որուն պատուաւորութեանը համոզուելէ ետք, ստիպը թող չեն տար ո՛չ միջնորդները, ո՛չ սեղանաւորները, ո՛չ ալ դրամատէրները։

Տարուէ տարի զգալի կը դառնայ պակսիլը դրամին արժէքին և երբ չուներները ոսկիի մը կարօտը կը քաշեն, անդին ունեւորներն ալ նոյնչափ կը տառապին տեսնելով որ իրենց դրամը հետզհետէ պակաս շահ կ'արտադրէ։ Մինակ դրամական հրապարակին վրայ չէ սակայն այս փոփոխութիւնը, մեր առօրեայ կեանքին մէջ ալ կը տեսնենք որ տարուէ տարի կ'աւելնան ընտանեկան ծախսերը և տասը տարի առաջ հինգ ոսկիով դիւրութեամբ կեանք վարող տուն մը այսօր վեց կամ հօթն ոսկիով հազիւ կրնայ ծայրը ծայրին ապրիլ, ինչ որ ամէնէն պարզ ապացոյցն է դրամի արժէքին պակսելուն։

Զարմանալի երեւոյթ մը չէ սակայն այս. դրամը ո՞րչափ շատնայ, բնական է որ արժէքն ալ նոյն համեմատութեամբ պակսի, հետեւաբար հարստութեան պատիժն է որ կը կրեն դրամատէրները իրենց ոսկիներուն համար նուազ շահ առնելով։ Պանքա՛, պանքա, պանքա, պարապ նստելու համար չէ որ կը հաստատուին այս պանքաները ամէն տեղ։ Բայց մեզի ծանօթ հին դրամատուններէն, անցեալ տարուընէ ի վեր կէս երկտասնեակ պանքաներ եւս բացուեցան մայրաքաղաքիս մէջ և դեռ բացուելու տրամադիր ուրիշ դրամատուններ ալ կան ու պիտի ըլլան։

Անանկ պայմանաժամով բաղդատմամբ ծախող, տակէ ու անկէ դրամ չորթող, առ ու փոխառ հաստատութիւններ մի՛ կարծէք այս դրամատունները. անոնք հսկայ դրամագլուխներով հիմնուած մեծամեծ տուներ են և հաշուելով, չափելով ու կշռելով է որ բացած են իրենց այս մասնաճիւղերը՝ ո՛եւէ ծախս չխնայելով անոնց համար։

Ի՞նչ պաշտօն ունին դրամատունները, հա՞րկ է ըսել թէ անոնք դրամ կը ծախեն և երբ բացի հիներէն՝ հինգ վեց հատ նոր պանքաներ եւս քով քովի գան, ի՞նչ պիտի ընեն. պիտի ներե՞ն որ մի ամի Կիրակոս կամ Թորոս աղա հարիւրին տասներկու կամ տասնըհինգ տոկոսով փոխառութիւնը ընեն ու իրենք պարապ նստին, բնականաբար անանկ հին ծծուած գաղափարներն ու գործառնութիւնները պիտի վտարեն հրապարակէն. կատաղի պայքար մը պիտի մղեն դրամին չուրջ և տակաւին տակը պատուաւոր անձանց համար պիտի իջեցնեն հարիւրին հինգի կամ շատ շատ վեցի, երբ այս չափն ալ ինքնին մեծ բան մըն է բաղդատմամբ եւրոպական հրապարակներուն, ուր սեղանաւորներուն համար դժուար է հարիւրին չորս շահ առնել ո՛եւէ դրամագլուխէ։

Ասոնք գործադրութեան մասին ճըշմարտութիւններ են, զորս չմոռնալու համար պէտք չէ որ մեր աչքերը գոցենք. այլեւս պէտք է որ փոխենք մեր մտածելու, հաշուելու, դատելու եղանակը, երբ խնդիրը դրամական գործառնութիւններու վրայ է։ Պէտք է գիտնանք թէ հզօր մրցակիցներ ունինք մեր առջեւ, որոնք հարիւրին վեցով երբ տեղաւորեն իրենց դրամը, ամէնէն շահաւետ գործը առած կը համարեն զիրենք։ Մի՛ ըսէք թէ ո՞ւր է, անանկ բան չկայ հիմա. եթէ այսօր չկայ, վաղը պիտի ըլլայ։ Առեւտրական ու անտեսական զարգացումը այսպէս կը պահանջէ խոստ և մենք ուզենք չուզենք պիտի հետեւինք ընդհանուր հոսանքին, որ հետզհետէ պակսեցնելու վրայ է արժէքը դրամին։

Արդ ասանկ անհակնկալի մը առջեւ ի՞նչ պիտի ընեն ուրեմն իրենց դրամէն հարիւրին տասը, տասներկու շահ սպասողները. բնականաբար բան մը պիտի չընեն և եթէ իրենց հարստութիւնը չսակարկելու ուրիշ միջոց չգտնեն, կամաց կամաց դրամագլուխէն պիտի ուտեն, մինչեւ որ նուազի ա՛ն ու սպառի։

Ամէն գործի մարդ որ բաւական խելք ու հեռատեսութիւն ունի, կը խոստովանի այս հանրածանօթ ճշմարտութիւնը ու անոր համեմատ կը սկսի պատրաստութիւն տեսնել իր ապագայ գործառնութիւններուն համար։ Եւ արդէն հիմակուընէ իսկ դառնալով, այսօրուան հրապարակին վրայ ի՞նչ գործ կրնայ տեսնել չպատրաստուած մարդ մը՝ եթէ մէկ երկու հազար ոսկի դրամագլուխ միայն ունի. եթէ կանխիկ ծախէ գնող չի գտներ, եթէ ապառիկ տայ տանողները կը բռնուին. ո՛ր կողմն ալ որ դառնայ վնասը վնաս է և մինչեւ որ գործին վարժուի ու ճշտօրէն սկսի, կը տեսնէ որ գործը ինքզինքը կերած է արդէն։

Արդ ի՞նչ ընելու է ուրեմն, չշարժած նստի՞լ է։

Ընդհանրապէս, այս անձեւութիւններէն զերծ մնալու համար բաւական է հինցած սկզբունք մը միայն փոխել, այսինքն դրամին ընծայուած յարգը, կարեւորութիւնը մարդուն յատկացնել և փոխանակ դրամի՝ մարդուն նախապատուութիւն տալ։

Ամէն հայր երբեմն նուիրական պարտք կը սեպէր իրեն, կարելի եղածին չափ մեծ հարստութիւն կտակել զաւկին. Ի՜նչ զաւեշտ հեգնութիւն։ Հայրեր չշարունակելով իրենց այս հաստատութիւնը, պէտք է մտածեն թէ հարստութիւնը անարժան ձեռքերու մէջ վաղանցիկ իր մըն է միայն և թէ արդի հսկայ հարստութիւններուն հետ բաղդատմամբ իրենց կտակելիքը շատ ճըղճիմ բան մը կրնայ նկատուիլ։ Ուստի բարեփոխելով իրենց հայրական գուրգուրանքը, պէտք է դրամէն առաջ մարդը պատրաստեն իրենց զաւկին մէջ, զայն օժտելով այնպիսի բարեմասնութիւններով ու առաւելութիւններով, որոնք հիմա հազարաւոր ոսկինոց դրամագլուխներէ աւելի երջանիկ ու բարգաւաճ կեանք մը կ'ապահովեն ենթակային։

Բանաւոր երիտասարդ մը, լաւ հմտութիւն մը, մասնագիտական պարապում մը այսօր մեծամեծ դրամագլուխներէ աւելի դրամ կը վաստկեցնեն մարդուս։ Նոյն իսկ վաճառականի պարզ պաշտօնեայ մը, որ նախապատրաստական ուսումն առած է, որ աշխատասէր ըլլալ սորված է, եթէ չորս հինգ տարի շատ նուազ թոշակով մը ծառայէ վաճառատան մէջ ու գործին գաղտնիքը իւրացնէ, կրնայ ապահովաբար նըկատել իր ապագան, քանի որ գործի մարդոց համար տրամադրելի սուղ դրամներ կան ամէն կողմ։

Այսօր ո՞ր փեսան կը նախընտրէք ձեր աղջկան համար, չորս հազար ոսկինոց մէ՞կը, որ բնաւ գործ չունենայ, թէ՝ ուսեալ, գործունեայ ու քաջէն հոց հանող երիտասարդ մը, որ ամէն դժուարութեանց կրնայ յաղթանակել ու ամէն ազնուութեան ալ ընդունակ ըլլայ։ Իրաւ չորս հազար ոսկին հրապոյրը անդիմադրելի է և կարելի չէ բաղդատութեան դնել ունեւոր մը չունեւորի մը հետ, սակայն պէտք է գիտնալ որ դրամը, հարստութիւնը մնայուն տէր մը չունի և երբ կը տեսնէ որ զինքը ապահովապէս չեն կրնար գործածել, կը փախի, կ'երթայ անոր քով որ գիտէ զինքը քաշել ձգողական զօրութեամբ։

Ամէն ժամանակէ աւելի հիմա է որ պէտք է անդրադառնանք այս կենսական հարցին և իբրեւ մարդ մեծցնենք մեր զաւակները։ Դրամը մի՛ խնայեր զաւկիդ համար. կատարելագործէ մարդուս մը անհրաժեշտ եղած ամէն առաւելութիւններով օժտէ զայն ու անկէ անդին մի՛ հոգար. ալ դրամի նուազ պէտք ունի ան. ասպարէզը բաց է լաւ պատրաստուած մարդուն համար։ Փեսի ընտրութեան համար ալ երեւոյթը միեւնոյնն է. գործի մարդ մը հարկաւ շատ աւելի պիտի արժէ դրամէն, որ առանց մարդու անզօր է իր գոյութիւնը պահելու։

Հին վարդապետները դրամը տարազելով մարդու կը վերածէին եւ մարդն ալ փոխադարձ տարազմամբ մը դրամի. ու աւետարանի կորսուած դրամը՝ դրուած կորսուած մարդուն հետ խառնելով՝ երկարաշունչ քարոզներ կը խօսէին։ Հիմա թէեւ քարոզներու ձեւերը փոխուած են, սակայն դրամն ու մարդը չեն կորսնցուցած իրենց բաղդատական արժէքը եւ ընտանիքին ապագան ապահովել ուզող ուսեալ ու հեռատես անձը պէտք է միշտ սկզբունք ունենայ իրեն՝ մարդուն նախապատուութիւնը՝ դրամէն ու անոր համեմատ ուղղութիւն տայ իր գործերուն։

Ե. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ՇԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

Հայ եկեղեցւոյ Շարականներուն վսեմութիւնը բացայայտ է արդէն, Մեծ Պահքի այս օրերուն մանաւանդ՝ կարելի չէ երեւակայել քրիստոնեայ մը որ փափաք չզգայ, հոգեկան կարօտը յագեցնելու, Արեւագալներով և ուրիշ Շարականներու ընթերցումներով։ Երուանդ էֆ. Տ. Անդրէասեան խնամուած աշխարհաբարի մը վերածած է Շարականները, երկու հատորի մէջ ամփոփելով իր աշխատասիրութիւնը. Ա. հատորին գինն է $2^1/_2$, Բ. հատորին գինը 5, երկու հատորը մէկէն $7^1/_2$ ղրշ. արտասահմանի համար 2 ֆր., գաւառներու համար 9 ղրշ.։ Կը ծախուի Մանզումէի Խմբագրատունը։

ԿԱՐՃ ՔԱՐՈԶՆԵՐ

ԿԵԱՆՔԸ ԱՌԱՆՑ ՍԻՐՈՅ

«Թէ որ մարդոց ու հրեշտակներու լեզուները խօսիմ ու Սէր չունենամ, եւ ձայն տուող պղինձի պէս եղայ, կամ հնչող ծնծղաներու պէս։ Եւ եթէ մարգարէութիւն ունենամ ու հասկնամ ամէն խորհուրդ ու ամէն գիտութիւն, և թէ որ ունենամ ամէն հաւատք մինչեւ լեռները տեղափոխելու ու Սէր չունենամ ոչ ինչ եմ։ Եւ թէ որ իմ բոլոր ունեցածներս աղքատներուն բաժնեմ ու իմ մարմինս այրուելու տամ ու Սէր չունենամ օգուտ մը չեմ ունենար։

«Ուստի հիմա կը մնայ Հաւատք, Յոյս, Սէր, այս երեքը, ու ասոնց մեծագոյնը Սէրն է»։

(Ա. Կորնթ. ԺԳ. 1–13).

Պէտք կրնայի՞ր ապրիլ վաղուան կեանքդ մէկ ժամ նոյն իսկ մէկ վայրկեան, եթէ կուրծքիդ տակ սիրտդ բաբախէր առանց սիրոյ զաւկիդ, ընտանիքիդ ու բարեկամիդ, բայց սէրը ամբողջ աս չէ և ոչ ալ կեանքը։ Հռոմայ Տիբերիս գետին եղերքը ծառի վրայ նստած Տարսոնացի եռանդուն ու պերճախօս առաքեալը՝ իր սրտի նժարին մէկ կողմը կը դնէ Սէրը, իսկ միւս կողմը մարդոց ու հրեշտակաց լեզուները խօսելու կարողութիւնը, նոյնպէս բոլոր գիտութիւնները, մարգարէութեան կարողութիւնը, հաւատքին ուժը, մեր կեանքին զաւակները լորող յոյսը, մարդկութեան սէրը, իր անձը կրակի մէջ այրելու անձնուրացութիւնը, վերջապէս ամէնը, բայց այս ամէնէն աւելի սէրն է որ ծանր կը կշռէ, ամէնն ալ կը գերազանցէ, ամէնուն ալ կը յաղթէ։

Առանց սիրոյ ամէն ինչ կը դադրի, ամէն մարդկային խօսք ու աղմուկ կը լռէ, ամէն փառք ամէն պերճանք կ'անչքանայ, ամէն յաջողութիւն, ամէն յոյս կը նսեմանայ. ամէն կարողութիւն, մտքի, սրտի ու բազկի նոյն իսկ հաւատքի, կը դադրին ու կ'իյնան. [illegible] ըմբռնած ու սրտին մէջ զգացած սէրն է միայն որ կը յարատեւէ։ Ան անհուն է ու անսահման Աստուծոյ պէս, յաւիտենական է կեանքին պէս։ Առանց անոր թափուր է երկինքն ու կեանքը, ու նոյն են մեր ջանքերն ու աշխատանքը։ Վերջապէս առանց Անոր մեր ամէնէն երջանիկ կարծած օրերն իսկ վտանգաւոր, սին ամուլ մըն են կամ երազանք մը։

Այս բարձրագոյն սէրը, որուն գունազեղ պատկերը ցայտուն կերպով կը գծէ առաքեալը, ամէն դարու, ամէն ժամանակի եղած է և պիտի ըլլայ օրէնքներու լրումը, օրինաց օղակապը, կեանքերու կեանքը։ Անոր անսպառ յոյսին ճառագայթն է որ կը բանայ լուսեղէն ճամբայ մը մեր սրտերէն դէպի Աստուծոյ սիրոյը. Ան կը ներշնչէ մարդը, Անով պիտի շնչէ մարդը, Անով պիտի բարբառէ նոյն իսկ աշխարհի վրայ միա՛կ միացած վերջին մարդուն սիրտը։ Ու երբ գայ մահը՝ խաւարակել մեր նիւթական կեանքը, կտրելով մեր սիրոյ աշխարհի իրերուն հետ կապող կապը, գայ գոցել իր ցուրտ մատներովը մեր աչքերը յաւիտենապէս այս կեանքի հմայիչ տեսարաններուն ու մեր կաթոգին սիրելեաց հանդէպ, ա՛հ Սէրը սակայն, այն երկնային հզօր կարողութիւնը պիտի ստեղծագործէ յանկարծ մեզի համար նոր կեանք մը որ մահ չունի, նոր հոգեւոր աշխարհ մը որ վախճան չունի. Անիկա մահուան մէջ անմահութիւն է ու անոր գերեզմանէն անդին բաց իրական կեանքը ու երջանկութիւնը։ Եւ որովհետեւ աս սիրոյ մարմնացումը ինքը Քրիստոսն է, զոր կ'ակնարկէ ուրիշ տեղ մը Պօղոս ըսելով՝ «Զի ինձ կեանք Քրիստոս է և մեռանիլ շահ», ամէնէն բարձր, ամէնէն գերագոյն կատարելութիւնն է Ան մեր հոգեւոր կեանքին։ Հաւատքը, յոյսը, գթութիւնն ու գիտութիւնը, որոնց կը կրթէ, կ'ապաւինի մարդուն կեանքը, ոչ այլ ինչ են՝ եթէ ոչ դէպի Անոր առաջնորդող միջոցներ։

Բովանդակ կեանքիդ մէջ բարոյական ոչ մէկ պատուէր, ոչ մէկ օրէնք մի՛ կատարեր, բայց միայն սիրել գիտցիր, միթէ ամէն ինչ կատարած չե՞ս ըլլար։ Բոլոր մարդկային օրէնքները, պատուէրները մտքիդ առջեւ բե՛ր, ո՞ր կրօնքի, ո՞ր վարդապետութեան հիմնադրին դրած օրէնքն ալ եղած ըլլան անոնք, մի՛ մոռնար Սինէական պատուէրներն ալ, ու աս ամէնուն դիմացը դի՛ր Սիրոյ պատուէրը, գործադրէ միայն աս վերջինը՝ պահած ու գործադրած չե՞ս ըլլար ամէնն ալ. չէ՞ մի որ, օրէնքներուն լրումը սէրն է։

Եթէ կը սիրես ընկերդ, կ'ուզե՞ս որ վնասուի ան, կամ ըլլայ դժբաղդ։ Զարի՞ք կ'ուզես անոր, զոր կը սիրես, կը ստե՞ս անոր համար, կը չարանա՞ս ունեցածին, կամ կը նախանձի՞ս անոր դիրքին ու փառքին. չէ՞ մի որ սիրած ընկերոջդ համար կը փափաքիս որ ան աւելի երջանիկ ըլլայ։ Չեմ կարծեր որ ճշմարիտ սիրող սրտի մը մէջ գոյութիւն ունենայ չարիքը, ատելութիւնը, նախանձը, սուտը, ամբարտաւանութիւնը, զի ճշմարիտ ու կատարեալ սէրը ամէն բանի կը զիջանի, ամէն բանի կը հաւատայ, հոգեկան ամէն երջանկութիւն կը յուսայ, ամէն բանի կը համբերէ։

Մեր բարոյական կեանքը ընդգրկող, մեր ամբողջ էութիւնը լեցնող պատուէրը՝ սիրոյ պատուէրն է, որուն առջեւ կը լռէ օրէնքն ալ օրէնսդիրն ալ։ Սէրը կը կատարելագործէ մարդը և կ'ընէ Աստուածանման (Զի Աստուած սէր է)։ Չէ՞ մի որ մենք մեր սա կենաց առօրեայ յարաբերութեանց մէջ, յաջող կամ անյաջող երեւոյթներուն մէջ պէտք ունինք այն փոքր նկատուած առաքինութեանց, որոնք սիրոյ ճառագայթներուն ցոլացումներն են. պէտք ունինք համբերելու ընտանեկան և բարոյական վիշտերու, սէրը համբերող է, պէտք ունինք անուշ ու քաղցր վարմունքի մեր ընկերոջ հանդէպ, սէրը քաղցր է։ Պէտք ունինք աններդ սրտի, սէրը չնախանձիր, խոնարհ ու հեզ հոգիի (առանց ամբարտաւանելու կամ քծնելու անչուշտ), սէրը չհպարտանար. վերջապէս պէտք ունինք բարի կամեցողութեան, սէրը չարութիւն չխորհիր։

Սիրելի ընթերցող, չեմ գիտեր դուն աս կեանքը ապրա՞ծ ես, կամ մէյ մը փորձե՞ր ես ապրիլ. Ե՛կ, ե՛կ դարձիր, նայէ մէյ մը բարոյական եւ ընտանեկան կեանքիդ բոլոր անցած յիշատակներուն, բոլոր գործերուդ և անոնց արդիւնքներուն, նայէ ուշադրութեամբ և տես թէ՝ ող կեանքիդ երկա՜յն տարիներու չորքին մէջ՝ ո՞ր օրը, ո՞ր ժամը հոգեկան հաճոյք մը պատճառած է քեզի. կարծեմ թէ մի միայն այն օրն ու ժամը, ուր կրցած ես սիրել Աստուածդ խորապէս և հաստատուն հաւատքով մը, ընկերդ ալ անկեղծ սիրով մը։ Բոլոր յաջողութիւններուդ, բոլոր հաճոյքներուդ մէջ, աւելի ուրախութեամբ, աւելի հաճոյքով մը չե՞ս յիշեր այն բարի գործը զոր գործեցիր, այն անուշ խօսքը զոր խօսեցար. կամ քաղցր վարմունքը, զոր ցոյց տուիր ընկերոջդ հանդէպ, այն արցունքը զոր սրբեցիր ընտանեկան դժբաղդութեան մատնուած դժբաղդի մը լացող աչքերէն. ո՛հ սա վեհ պաշտօնը կատարող մարդը միայն կը զգայ անոնց պատճառած երկնային ու հոգեկան հաճոյքը, որոնք սիրոյ սրտէ մը մի միայն կը բղխին։ Քրիստոնէական սէրը մեր կենաց անապատին մէջ վճիտ ու զովարար աղբիւր մըն է, ո՛րքան մարդիկ կան, ո՛րքան սրտեր կան կարօտ ու ծարաւի անոր սփոփարար ու զովացուցիչ ցօղերուն։ Օ՛հ, սիրտդ, օ՛հ հոգիդ այդ սիրով, որ գիտէ համբերել բարոյական վիշտերու, գիտէ ներել իր հակառակորդին, գիտէ բարեբարել ու մխիթարել կարօտը, վերջապէս գիտէ սիրել իր ընկերը։

Քրիստոս աս սիրով սիրեց մարդկութիւնը, ու աս սէրն է որ տարաւ զինքը դէպի Գեթսեմանի Ձորը, դէպ ի Գողգոթա, դէպ ի Խաչ, սակայն չէ՞ մի որ այդ Խաչին վրայ բուսաւ բազմադարեան ամէնէն չքնաղ, ամէնէն անթառամ ծաղիկը, Սէրը։

ՆԵՐՍԷՍ ՎՐԴ. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

ՆՈՒԱԳԱԾՈՒ ՄՈՒՐԱՑԻԿԸ

Դարձեալ մի՛ եւ նոյն տեղը, իրեն իբրեւ անփոփոխ կայան ծառայող Բերայի փողոցներէն մէկուն մի՛ եւ նոյն անկիւնը կը տեսնեմ զինք, երբ պահ մը եկեղեցւոյ երկնառաք հոգեկան հաճանքին մէջ վերացած և սփոփուած, տուն կը դառնամ ալ հիմա։

Գառան փոթթուած մորթի մը նման՝ կծկուած էր նեղճուկ և գունաթափ կրկնոցին մէջ, որուն թեւերուն երկայնութենէն հազիւ դուրս կ'իյնան իր կարկամած և դողդոջուն մատները. անհամ և միօրինակ երգ մը կը հնչեցնէ փողոցին անկիւնը այս ծերուկ նուագածուն։

Ժամանակին եղծանող ձեռքը չարաչար սրբած է՝ անոր դէմքէն երիտասարդութեան գեղն ու հրապոյրը՝ վաղահաս ծերութեան կնճիռներ կուտակելով հոն, և տարիներու մի երկար և տառապալից յաջորդութիւնը, հողմակոծ ձմրան մը փաւթկոտութեամբ՝ ձեան հատիկներ ցանած է անոր գլխուն վրայ։

Անցորդներ կ'անցնին, որոց՝ անկարեկիր էր. ոմանք՝ ցաւալից տեսարանէ մը ազդուելով իրենց գէթ միօրեայ հաճոյքի տեղը չզղջալու չափ զգայնոտ, ուրիշներ՝ կեանքը իր լաւագոյն կողմերէն դիտել սիրող Եպիկուրեաններու նման անզգայ և անտարբեր, մինչդեռ անոնք՝ որոնք պարզ հետաքրքրութեամբ կամ քիչ և շատ կարեկցութեամբ տակաւ կը հաւաքուին իր չուրջ, չեն կրնար վրիպել անոր ուշադրութիւնը իր «աշխատութեան վարձքով մուրացուած» և լեցուած այն պարկին վրայէն՝ զոր վայրկենէ վայրկեան լափել կը փորձէ անօթի չուներու վոհմակ մը։

Հեռուէն դիմակաւորներու խումբ մը ծայր կ'ուտայ քրքիջներով, յաքերնա մըն ալ ձգած իրենց առջեւ։ Անոնցմէ մին, խումբին առաջնորդը թերեւս, հապիտի նման ներկած իր դէմքին գաւնազան մասերը, ձեռքի ձեղնաւելին այլանդակ շարժումներով աւլել կը փորձէ նուագածու մուրացիկը, մինչ իր ընկերները արդէն խոլական պար մը բռնած ծերուկին չուրջ՝ անոր նուագած աններդաշնակ երգի մը եղանակէն պարել կ'ըսկսին խանդով։

Ան միշտ նոյն տեղն է սակայն, անշարժ, դիմակաւորներու մեկնելէն վերջ ա՛լ աւելի հոգեպէս կառչած իր ձեռքի նուագին՝ որուն գէթ իրեն առթած հոգեկան զմայլանքէն բանի արթնցած իր մարած, արիւնալից աչքերը կը պտտցնէ երբեմն դէպ ի պատուհանները, դիտող ցանցառ հետաքրքիրներէ գթութեան հնչուն պատասխան մը ակնկալելով։

Մարդկային կեանքի երկու որոշ ուղիները իրենց բոլոր բաղձալի կամ ատելի ներհակ դրուագներով՝ մաքիս կը ներկայանան նոյն պահուն, կեանքի ծայրայեղ երջանկութեան և ահաւոր թըշուառութեան, հաճոյքի ինքնամոռացութեան տարփանքին և սոսկալի ցաւատանջութեան, կեանքի գարնան յանձնապաստան յոխորտանքին և տարիներու աւերման ներքեւ կմախացեալ հակապատկերները կը տանջեն հոգիս. և օրուան ու վայրկենին տիրող գաղափարին տրամադրութեանց հակառակ աքախուր գաղափար մը կը մթագնէ երեւակայութիւնս, կեանք ըսուած բներեւոյթին յաւիտենական «ի՞նչ»ն և «ինչու»ն մտածել տալով ինծ կէկին։

Ցաւի և կարեկցութեան անզգալի զգացում մը կը դրդէ զիս, և ցաւագին հետաքրքրութեամբ քննել կը փորձեմ ծերուկին կեանքը, անոր ինքնութեան վրայ հարցում մըն ուղղելով քովի բարեկամիս։

—Ոչ մէկը ունի, կը պատասխանէ ան, իր խրճիթէն զատ, ուր կը փակուի երբեմն շաբաթներով, մինչեւ որ սա գիշերը դրուած պտղիկը բոլորովին դատարկանայ։

Մուրացիկը կը շարունակէ դեռ իր ժողովրդական անհամ երգը՝ որուն միօրինակ ուղղութիւններուն մէջ թափառող միտքս, չեմ գիտեր ինչու՞, ցաւագին մտածութիւններու վայրագ հնչուութիւններ կ'սկսի ծծել հիմա։

Ո՛վ գիտէ, կը մտածեմ ինքնիրս, ինչ մայրենի խանդակաթ գգուանքներ չը-

աւլուած են ասոր ալ իր մանկութեան միջոցին, պատանեկան ինչ սիրահետ երազներ ոսկեզօծ թիթեռնիկներու նըման թռած են յաճախ անոր ըղձից և փափաքներուն բուրումնաւէտ ծաղկին վրայ, և քանի քանի գիշերներ լուսանի հայելւոյն մէջ սիրեցեալ բազակայի մը հուրի դէմքը արծնէր չյօդեցած, իր նուագին երջնաձայն ելևէջներուն մէջ փորձած է արտայայտել իր հոգին ճնշող աննման զմայլանքի և պաշտամի ւն գերիշխան զգացումը, որուն առջև կը տկարանայ, կը դեդևի գաղցեր մարդկային թարգար, և զոր Մորֆէի երջնային այն տարտամ լեզուն միայն կրնայ լուսաւոյն կերպով արտայայտել և թարգմանել....։

Մարդկութեան հանճարեղ արտամադրութեանց բնական հեռեւանօք՝ արդէ՞ն կը փնտռուէր արդեօք աս ծերուկն ալ՝ երբ չատերուն հանճարին միջոցը կրնար ըլլալ ինք, այն ատեն իր զգացման թելերն աւելի նուրբ անշուշտ կը փրթուէին անխնայ նուագին մաշող հառաչքին ներքեւ, ելեկտրականութեան նման յուզելով, թրթռացնելով ունկնդիրներու թաքնուած սիրտերը, իր հոգին խանդ, աւիւն, հուր ոլացքներ ունէր յանձամ, և երբ իր ոյժեան կորկամած մատներուն մէջէն դեռ չէր չորցած կենսակենսութեան յոյզը։

Եւ հիմա թալարովին անտարբեր կը թուի իր չուրջի անցուդարձին, նոյն իսկ արտաքին աշխարհին, և իր նուագին նուիրած իր ամբողջ էութիւնը, արդեօք իր ներքին՝ ինքնահայեաց աշխարհին մէջ անիրականալի փափա՞քը կ'ունենայ իր սահեղ տարիներու վերադարձին, որոնց ոսկեգին բիւրեղան յիշատակները, վերջալոյսի վերջին չաղերուն նման կը կորսուին հիմա իր երեւակայութեան հորիզոնին մէջ. արդեօք յիմար կարծա՞ք կ'ունենայ ամուսնական քաղին և չղարչին իր աս ձմեռուան կեանքին մէջ, ուր թշուառութեան ուրուականն է պատրաստ հիմա իր դժոխային աղխարչ երեւոյթով, և կամ կնոջ զգուանք մը, զաւակներու և թոռներու ճռուղիւն մը կ'երեւակայէ իր չուրջը, որու հեշտ մթնոլորտին մէջ երջանիկ պիտի սահէին թերեւս իր ծերութեանն օրերը։

Սեւ մտածումներ քարայրներու մէջ թռչտող չղջիկներու նման՝ կը թռչտին երեւակայութեանս մթաւթեան մէջ, և դէպ 'ի վախճան առաջնորդող բնական գերագոյն օրէնքի մը դէմ մարդկային կամքի խոլ ընդվզումը և ինքնապաշտպան ջանքը խորտակել կը ջանամ պահ մը, կեանք-սառոյցին կառչել մըպրնող բարեկենդանային կենդաղամալներու հանդէպ դառն հեգնանք մը անուցանելով հոգւոյս մէջ։

Ցա՛նկարծ դիմացի դուռը կը բացուի, և հրեայ պատանին հացի չերտ մ'առած անութին տակ և օղիի շիշն ալ գուավը ձեռքը՝ ծերուկին կը մօտենայ կարեկցութեամբ։ Մուրացիկը, որուն վրայ յորձանքոյ գաղանի մը անհամբերութեամբ, վար կը ձգէ իսկոյն նուագը ձեռքէն։ Լեցուն գաւաթով ըմպելին մի քանի անգամ յաջորդաբար դէպ 'ի բերանը կը պարպէ ծերուկն, որ այլ եւ տեղաւորած հացի չերտը պարկիկին մէջ, և ձեռք առած իր հասա գաւազանը, այլուր կը փութայ չարունակել իր թափառական և մուրացիկ կեանքը։ Արբեցած մարդոց ցաւալի վախճանը կը յլէ հոգիս, և մարդկութեան սուտաջագոյն մասին յարատանջ վիճակին վրայ մտածելով, խմէ՛, խմէ՛, կրծեմ խուլով, այդ թանալիթ հեղուկը, որ գէթ օրհնեալ և նախախնամական է քեզի համար ո՛վ մուրացիկ, խմէ՛ որյոդ այդ ինքնամոռացութեան ըմպելիէն և մոռցի՛ր այլ եւ աշխարհը, կեանքդ, քանի որ քու ամբողջ մտածումներդ և ջանքերդ չը պիտի կրնան փրկել զքեզ քու ներկայ արդահատելի վիճակէդ, և երբ սիրող սիրտ մը իր կարեկցութեան չողը չը ճառագայթեր քու լքեալ և խաւար հոգւոյդ վրայ, և երբ այլ եւ քու քաղցած կեանքդ ցաւի և տառտուկի վարագոյր մ'եղած է քեզ, ամենաթեթեւ հպման մը կարօտ՝ վեր 'ի վայր պատռելու և մահուան անդորրոյն ուրուականին առջեւ դնելու համար զքեզ։

Գր. ՆՇԱՆԵԱՆ

ԿԵԱՆՔԸ ԱՌԱՆՑ ՀԱՒԱՏՔԻ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՔԱՐՈԶՆԵՐ

Գրեց

Ներսէս վրդ. Դանիէլեան

Սոյն հոգեշահ գրուածքէն, որ 2000 օրինակ տպուած էր. քիչ ժամանակի մէջ սպառած և հազիւ 250 օրինակ մնացած է։ Ներկայ տօնական օրերուն մէջ կը յանձնարարուի հոգեւորներու սոյն օգտաշատ գրքին ընթերցումը։ Կը գտնուի բոլոր հայ գրավաճառներուն քով, մասնաւորապէս գրավաճառ Յովհաննէս Էֆէնտի Գըլըճեանի քով։

Գինն է 7 դահեկան

1—10

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՈՔԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑԱԳՐԻՆ

Ո՛Չ ԵՒՍ ԶԻՋՈՒՄ

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԿՈՐԾՎԻ ԱԶԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ալճեզիրասէն հեռագրուած
Փետրվար 27

Այս առաւօտ տեսնուեցայ հոս Ֆըրանսայի բարեկամ Տէրութեան մը ներկայացուցիչ դիւանագէտի մը հետ, որ ըսաւ ինծի (Տէյլի Թելէկրաֆի Թղթակցին) թէ վերջնական լուծում մը հաւանական չերեւիր իրեն։ «Ընդունելով հանդերձ թէ Պանքայի խնդրոյն վրայ համաձայնութիւն մը կրնայ գոյանալ, ու ոք կրնայ սակայն գուշակել թէ ոստիկանութեան խնդիրը ինչպէս պիտի կարգադրուի։ Ֆրանսա պիտի չընդունի երրորդ Տէրութեան մը մասնակցութիւնը — ի վիճակի եմ հաւաստելու զայս, — որովհետեւ ո՛նչպէս կը նկատէ որ Սպանիայէն տարբեր երրորդ մը ի մօտոյ նեղացուցիչ տարր մը պիտի ըլլայ իր ապագայ ազդեցութեան համար Մարոքի մէջ։ Եթէ Գերմանիա պնդէ որ ոստիկանութիւնը Ֆրանսայի, Սպանիոյ և ուրիշ տէրութեան մըն ալ յանձնուի, — ինչ որ տարոյց է թէ պիտի պնդէ, — ոստիկանութեան խնդրին կարգադրութիւնը քանի մը ամիս պիտի յետաձգուի։ Այս պարագային Մարոքի պիտի ձգուի ոստիկանութիւնը առժամապէս կազմակերպելը ինչ ինչ պայմաններով, բայց սակայն առ այժմ պարզ ենթադրութիւն մըն է։»

Այսօր հրատ. Ֆրանսայի պատասխանը գերմանական վերջին ծանուցագրին, և որուն կը սպասուէր հոս անհամբեր։ Ճիշդ ժամը 4.15ին Մ. Ռըվուալ այդ պատասխանը յանձնեց Մ. Ռատովիցի։ Ինչ որ կը գուշակուէր և կը փափաքուէր, ճիշդ ո՛նպէս է այդ պատասխանը — բացարձակ հերքում մը Փետր. 19ի գերմանական ծանուցագրին։ Ֆրանսական կառավարութիւնը իր պատասխանին մէջ կ'ըսէ թէ իր կողմէ առաջարկուած լուծումը բնաւ ս և է վնաս չի պատճառեր հաւասարութեան սկզբունքներու անտեսական խնդիրներուն մէջ, և կարծիք կը յայտնէ թէ խնդիրը պէտք է Ժողովին առջեւ հանուի եւ հոն վիճաբանութեան ենթարկուի։

Ֆրանսա այսպէս բացարձակապէս և պարզապէս կը պնդէ իր վերջին առաջարկութեան վրայ, որ իր ազգային արժանապատուութեան համաձայն եղող զիջումներուն ծայրագոյն սահմանը կը ներկայացնէ։ Հետեւաբար իր ներկայացուցիչները ժողովին առջեւ պիտի երթան ընդլայնել՝ պարզել իրենց յայտագիրը, եւ ցուցնել թէ ֆրանսական ծրագիրը բնաւ երբեք չի սպառնար այն անտեսական հաւասարութեան՝ զոր Ֆրանսա յանձն առած է յարգել։ Գալով Յուլիս 6ի ֆրանքօ-գերմանական համաձայնութեան մէջ պարունակուած իր միւս մասնաւոր իրաւունքներուն, պիտի ցուցուի որ ինք ո՛րքան որոշած է բարձր բռնել զանոնք, սակայն կատարեալ չափաւորութեամբ եւ ծայրագոյն կերպով հաշտարար ոգիով։

Մ. Ռըվուալի և Ռատովիցի միջեւ տեսակցութիւնը խիստ կարճ եղաւ։ Հազիւ տասը վայրկեան տեւեց։ Արդարեւ պարզ ձեւակերպութիւն մըն էր։ Ֆրանսական պատասխանը վերջին ծայր յոկնական է, ընդ ամէնը ութ տող միայն կը պարունակէ։

Հիմակ ի վիճակի եմ հաստատելու թէ Ֆրանսա, իր վերջին խօսքը ըսելէ առաջ, երկարօրէն խորհրդակցեցաւ Անգլիոյ հետ։ Այս վերջինը՝ բացարձակ հաւաստիքներ տալով հանդերձ իր անկեղծ բարեկամութեան վրայ, խորհուրդ տուաւ Ֆրանսայի որ կարելի եղածին չափ չուտ խնդիրը եզրակացութեան մը յանգեցնէ սա՛ կամ նա ճամբով, որովհետեւ ներկայ բանակցութեանց մէջ արագութիւնը անխուսափելի է։ Արդէն գրեցինք թէ Շաբաթ օր Սըր Արթըր Նիքոլսըն կարեւոր հրահանգներ առացաւ Լոնտոնի արտաքին գործոց Պաշտօնարանէն։ Այս առաւօտ ալ Ճիպրալթարէն թերթիլանա մը ուրիշ երկար եւ վերջին ծայր կարեւոր հեռագիր մը բերաւ Մեծին Բրիտանիոյ ներկայացուցիչին համար։ Այլեւս երբեք տարակոյս չի կրնար ըլլալ որ ա՛յս ծանր ճգնաժամին մէջ որուն մէջէն քաղաքական աշխարհը կ'անցնի, Անգլիա իր անկեղծ և հզօր աջակցութիւնը պիտի տայ Ֆրանսայի։ Վստահ եմ թէ այս պահուս Գերմանիա գիտէ ո՛չ միայն Ֆրանսայի վերջին խօսքը, այլ նաեւ Անգլիոյ կամքը։ Նոյնը Արեւմտեան Մեծ Տէրութեանց այնքան բաղձալի գիրքին առջեւ Գերմանիա տեսնենք ինչ պիտի ընէ։ Երկար ժամանակ սպասելու հարկ չկայ այս կէտը հասկնալու համար։

Թէեւ յայտնի էր առաջուց ֆրանսական պատասխանին բնութիւնը, այսու հանդերձ մեծ տպաւորութիւն առաջ բերաւ հոս։ Հետզհետէ յայտնի կ'երեւի որ Ֆրանսայի ներկայացուցիչը պիտի չթողու որ Պանքային խնդրոյն վրայ վերջնական կարգադրութիւն մը ըլլայ, առանց Ժողովին առջեւ բերուելու ոստիկանութեան խնդիրը։ Այսպիսի ընթացք մը կարճ պիտի կապէ գերմանական դիւանագիտութեան հնարքները, որոնք կը կայանան Պանքային վրայ համաձայնութիւն մը կարելի ընելուն մէջ, որպէս զի ոստիկանութեան մասին վիճաբանութեան վրայ տասվ կարելի ըլլայ ազդել։

Ժողովին գործը լմնցնելու լաւագոյն եղանակներուն և միջոցներուն վրայ չատ անշտապութիւն կայ հոս։ Եթէ Ժողովը բաժնուի առանց համաձայնութեան մը հասնելու, ո՛նպիսի միջոցներ ձեռք պիտի առնուին որ խզումը խուսափելի չըլլայ։ Այս առթիւ դիւանագէտներէն ոմանք նպաստաւոր են «Ժողովը յետաձգուեցաւ» բանաձեւը գործածելու, փոխանակ պարզապէս ըսելու թէ «Ժողովը ցրուեցաւ»։ Այն ատեն Ֆրանսա պիտի պահանջէ որ Յուլիս 6ի համաձայնութեան համեմատ չարժելու իրաւունք տրուի իրեն։ Մեծ Տէրութեանց ներկայացուցիչները քանի մը յայտարարութիւններ պիտի ընեն հրապարակաւ Ժողովին մէջ, իրենց ի՛նչ կարծիքէ ըլլալը ցոյց տալու համար, իսկ փոքր Տէրութիւնները այս տեսակ ընթացքէ մը պիտի հրաժարին։

Այս երեկուան կարծիքը ո՛ն է թէ գործերը այլ եւս պիտի չճգձգուին, որովհետեւ Ճղային վիճակը ընդհանուր պիտի ըլլայ։ Այս տեղական հիւանդութենէն ո՛չ ոք զերծ է հոս, ո՛չ իսկ անոնք՝ որոնք այդ ախտին դէմ զիրենք կը պաշտպանեն։

Հետաքրքրական իրողութիւն մըն է որ ֆրանսացի պատուիրակները բնաւ պաշտօնական տեղեկութիւն չեն ստացած հոս Վիլհէլմ կայսեր և Պասոն Բիւլօվի միջեւ տեղի ունեցած տեսակցութեան վրայ, ինչ որ ցոյց կուտայ թէ այդ տեսակցութիւնը մասնաւոր չահեկանութիւն չունի։

Ընդհանուր կարծիքը այն է թէ Ժողովին վերջանալը չատ մօտ է։ Ամէն ժամանակէ աւելի օրակարգն է յանեսաւութիւնը։ Թէեւ կան ոմանք որ վերջնական կարգադրութեան մը յոյսը չեն կորսնցուցած տակաւին։ Ասոնց մէջ է Կոմս Քասինի, ռուս պատուիրակը, որուն այցելեցի այս երեկուն։ Իր կարծիքով նոյն իսկ եթէ Ժողովը խզուի, պատերազմ պիտի չըլլայ, հետեւանքը։ «Բոլոր Տէրութիւնք, բռաւ, ծարաւի են խաղաղութեան։ Անտեղի է ենթադրել թէ մարոքեան խնդիրը կըրնայ պատերազմի առաջնորդել։»

Բարիզէ հեռագրուած

Մարոքի գործին մէջ մտահոգութիւն պատճառող պարագան անոր անստուգութիւնն է, կ'ըսէ նախկին արտաքին գործոց նախարար Մ. Հանոթօ Ժուռնալի մէջ հրատարակած յօդուածին մէջ։ Մ. Տէլքասէի նախորդը ցորդ չատ Ճղագրգիռ վիճակ մը ցոյց կուտար, և հիմակ ինքն ալ կը միանայ այն Ֆրանսացիներուն հետ՝ որոնք «լոյս» կ'ուզեն այս խնդրոյն վրայ։ Մ. Ռուվիէ, ինչպէս տեղեկացուցինք քանի մը օր առաջ Երեսփ. Ժողովին մէջ, բացայայտօրէն կը մերժէ ֆրանսական հեղինակութիւնը և արտաքին աշխարհը իրազեկ ընել թէ ի՛նչ է վերջապէս ֆրանսական կառավարութեան ընթացքը և գաղափարը։ Մ. Հանոթօ ինք ալ երբեմն արտաքին գործոց նախարար՝ համբերութեան վարժ հոգի պէտք է ունեցած ըլլայ, բայց բացատրութիւն կը պահանջէ. կը յայտարարէ թէ արտաքին աշխարհավարութեան վրայ երկար վիճաբանութենէ մը չորիք չի ծնիր, և կ'ըսէ թէ աւելի լաւ է որ Ֆրանսայի ժողովուրդը գիտնայ թէ գործերը աղէկ չեն ընթանար, քան թէ խորխափէ մութին մէջ իբրեւ կոյր։ Վերջապէս, կ'ըսէ, դիւանագիտական գաղտնիքն ալ իր սահմանը ունի։ Մ. Հանոթօ չարունակելով կ'ըսէ թէ ինք արդէն սկիզբէն ի վեր ճգնաժամ չունէր այս Ժողովին համար։ Ֆրանսայի նախաձեռնութեամբ չգումարուեցաւ, և անոր վերջնական յաջողութեան մեծապէս պատասխանատու չէ Ֆրանսա։ Եթէ յաջողի լա՛ւ։ Իրականին մէջ բան մը պիտի չփոխուի։

Ինչ է պատճառը այս բոլոր հակառակութեանց, կ'ըսէ Մ. Հանոթօ, քանի որ մէ՛կ խօսք մը կրնայ կարգադրել զայն։ Խնդիրը սկզբունքի վրայ կը դառնայ։ Ֆրանսա առանձնաշնորհեալ դիրք մը կը պահանջէ, որուն դէմ Գերմանիա միջազգայնացումի դրութիւն մը կը հանէ, որ աւելի խաղաղարար ընթացք մըն է քան թէ լուծում։ Ինչ է Գերմանիոյ նպատակը։ Միջազգային ոստիկանութեան, տեղական փառասիրութեանց, տնտեսագիտական կամ ուրիշ կարգադրութեանց վրայ արդեօք կը դառնայ գործը։ Ի՛նչ որ ալ ըլլայ, Ֆըրանսական դիւանագիտութիւնը իր վարմունքը ձեւեց բոլոր այդ տեսակէտներուն համեմատ։ Իր ամէնէն կարեւոր գիրքերը վրայ տուաւ, և այլ եւս չի կրնար նահանջել։ Ինչ կը հասկնանք այս Ժողովէն, կամ մինչեւ հիմա ինչ հասկցանք։ Անգլիոյ աւելինք մեր գաղթային իրաւունքները Նիւ-ֆաունտլէնտի մէջ, Իտալիոյ բարեկամութիւնը սուղի գնեցինք, Սպանիան մեզի բաժանորդ ըրինք ոստիկանութեան խնդրոյն մէջ, միջազգայնացուցինք մէկ խօսքով Մարոքի մէջ մեր իրաւունքները։ Արդ, ի՛նչ կը մնայ։ Ժողովէն առաջ եկած կացութիւնը նախամեծար համարելու էինք։

Ներկայ և ապագայ դժնդակութիւնները ի՛նչ որ ալ ըլլան, Մ. Հանոթօ դարձեալ նախամեծար կը համարի որ կառավարութիւնը բացատրութիւններ տայ մութ Լաբիւրինթոսէն դուրս ելնելու համար։ «Մարոքի այս գործը փորձառութիւն մըն էր։ Ծուղակ մը եղաւ և վաղը կրնայ պատերազմ ըլլալ։ Ելնե՛նք այս կացութենէն քանի որ դեռ ժամանակ կայ։ Այլ եւս կարելի չէ առաջ երթալ մութին մէջ», կը վերջացնէ։

Բարիզի մէջ մեծ ուշադրութիւն կը հրաւիրէ գերմանական դեսպանատան պաշտօնատարներէն Ֆոն Լանքէնի խօսակցութիւնը Ժիլ Պլասի խմբագիրներէն մէկուն հետ։ Հարցուեցաւ թէ իր կարծիքը ինչ է Ժողովին վրայ։ Պատասխանեց թէ բանակցութիւնները գոհացուցիչ պիտի ըլլան թէ՛ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ համար։ Դժբախտաբար թիւրիմացութիւններ եղան։ Գերմանիոյ վերագրուեցան պատերազմական դիտաւորութիւններ՝ զորս չունէր։ Պատերազմական կատակցութիւն չկայ, և կայսրը անկեղծօրէն խաղաղութեան պահպանման նպաստաւոր է։

∴ Հռոմէ կը հեռագրեն թէ գերմանական զօրահանդէսներուն վրայ զըրոյցներ տարածուած են Իտալիոյ մայրաքաղաքին մէջ։ Իտալիա խիստ փափուկ դիրքի մը վերածուած է իբրեւ զինակից Գերմանիոյ և իբրեւ բարեկամը Ֆրանսայի։ Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարարին և Հռոմի գերման դեսպանին միջեւ յաճախակի տեսակցութիւններ տեղի կ'ունենան այս նիւթին վրայ։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ՃԱՌԸ ԵՒ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

Պերլինէ կը հեռագրեն թէ Վիլհէլմ կայսեր արծաթեայ ամուսնութեան առթիւ Ն. Վեհափառութեան արտասանած ճառը չարժեց մը առաջ բերաւ Սակարանին վրայ։ Այդ ճառին մէջ, ինչպէս գրեցինք, Ն. Վեհափառութիւն կը յայտարարէր թէ իր ամենօրեայ մտածումն է իր ցամաքային եւ ծովային զօրութիւնը, պատերազմի պահել։ Ճառին վրայ եղած մեկնութիւններուն յառաջ հանգամանքը պատճառ եղաւ սակարանին ահարեկումին։ Յայտնի է թէ կայսրը յաճախ բուռն լեզու կը գործածէ բանակին սպաներուն կամ զինուորներուն խօսած ատենը։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ԲԱՐԻՈՔՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԵՒ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Զօրավար Լանկլուա (Տես երէկի Մանզումէ) կը չարունակէ իր քննադատութիւնը Թան մէջ Պատերազմական Ելմտացոյցին վրայ Մ. Պլոյի տեղեկագրին առթիւ։ Երէկ արդէն կ'ըսէր թէ ամրութեանց և պատերազմական մըթերքներուն համար ծախսուած դրամը չատ քիչ էր. այսօր կ'ըսէ թէ ծախսուած դրամն ալ բաւ պատշաճի չէ բաժնուած։ 14 միլիոն 488,000 անգլ. ոսկիէն հարիւրին 27 կը ծախսուի ամուր քաղաքներու և ծովեզերքներու պաշտպանութեան համար, և հարիւրին 32ն ալ պատերազմական իրեղէններուն համար։ Զօրավար Լանկլուա կ'ըսէ թէ համեմատութիւնը կանոնաւոր չէ ծախսուած դրամին միջեւ ճակատամարտի տեսակէտով, որ պատերազմին գլխաւոր նպատակը պէտք է ըլլայ, այսինքն զօրավարը կ'ըսէ թէ գործոն պաշտպանութեան համար դրամը քիչ կը ծախսուի, իսկ չէզոք ամրութեանց համար չատ։ Այսօր Ֆրանսայի մէջ կան 18 խոշոր և 60 փոքր ամուր քաղաքներ կամ բերդաքաղաքներ, ծովային ամրութիւններէն զատ, չհաշուելով նաեւ այն քաղաքները, որոնց համար որոչուած տրուած է որ պաշտային ալ անբերդ մնան։ Ասիկա կը նշանակէ չայլութիւն ամրութեանց չինութեան մասին, և անարդարանալի ցրուում մը Ֆըրանսայի զօրութեան։

Զօրավար Լանկլուա մանրամասնօրէն նկատի առնելով նոր ամրութեանց և սահմանագլխի պաշտպանութեան դըրութիւնը, կը քննէ ծրագիրները այն մասնախումբին՝ որուն կը նախագահէր 1872ին մարէչալ Քանրօպէր, և նաեւ այն ծրագիրները՝ զորս պատրաստած էր 1888ին պատերազմական վարչութիւնը։ Քանրօպէրի մասնախումբը փափաք յայտնած էր ամրութիւնները չինել արդիւնաւոր ծրագրով մը։ Պաշտպանութեան իր ծրագիրը բաժնեց երեք մասերու։ Որոշեց որ արշաւանքի ընդունակ ճամբաներուն վրայ կանգնուին բերդեր կամ ամրոցներ, Բարիզի և սահմանագլխին յարձակողական և պաշտպանողական խարիսխներ հաստատուին, և կողմնակի ու ետեւօք յարձակումներու առթիւ հարկ եղած միջոցներն ալ ձեռք առնուին։

Զօրավար Լանկլուա կը քննադատէ ամրութեանց մէթոտը 1894էն ասդին, և կը յայտարարէ թէ ամրոցներու ընդհանուր յատակագծին վրայ քիչ ծախք եղած է արդիւնաւորապէս, մինչ մասնաւոր բերդերու համար ծախսուածները չատ են։ Այսպէս միմիայն Ֆուստա բերդին համար 64,000 անգլ. ոսկի ծախսուած է, Թուլէն 12 մղոն հեռի, մինչդեռ այդ բերդը Թուլի պաշտպանութեան չի ծառայեր պէտք եղածին պէս, եթէ Գերմանացիք յարձակին ճակատէն և ետեւէն։ Բերդը վաղ կամ անագան պիտի իյնայ մեկուսացուելով, ըլլա՛յ գրոհապատ կէտ ոչ։ Հետեւաբար, եղած ծախքերը չեն արդարանար, այլ պարզ միջոց մըն է միայն Նանսիի բնակիչներուն վախը փարատելու համար։

Ի վերջոյ զօրավար Լանկլուա կը քննէ երեքի տեղ երկու տարուան զինուորական ծառայութեան նոր օրէնքին հետեւանքները։ Կը քննադատէ սպանապետներուն և զինուորներուն թոշակը աւելցնելու առաջարկութիւնը։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐ ՄԸ ՊԵՐԼԻՆԷՆ

Վիեննայի Թղթաբերով երէկ իրիկուն առնուած Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի վերջին ժամուն մէջ հետեւեալը կը կարդանք. —

Թէեւ քաւուեցաւ որ Պասոն Բիւլօվի կայսեր հետ ունեցած տեսակցութեան հետեւանքով թուլացում մը կամ մեղմացում մը յուսալի է Ալճեզիրասի մէջ երկու Տէրութեանց պատուիրակներուն բանակցութեանց յաջող ելքին վրայ, բայց Պերլինի քաղաքական շրջանակներուն մէջ հիմա ամէն ոք հրաժարած է այդ յոյսէն։ Բնաւ ս և է նշան չկայ թէ երկու կողմերէն մին իր մինչեւ հիմակուան պահանջումներէն մազի չափ տեղի տուած ըլլայ։ Կացութիւնը անփոփոխ է։

Ալմոտովար դուքսին ի մօտոյ Մադրիտ մեկնիլը չատ նպաստաւոր նշան մը չէ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը երէկ Ազգ. Հիւանդանոց գնաց ժամը 7½ին, և ընդունուեցաւ Տնօրէն Համամճեան էֆ.ի եւ պաշտօնէութեան կողմէ։ Ներկայ էին նաեւ Հոգաբարձութեան անդամներէն Յարութիւն էֆ. Ասլանեան, երկրաչափ Գէորգ էֆ. Արսլանեան, Կարապետ էֆ. Թահմազեան եւ ճարտարապետ Կիւլեղեան ու Մելիքսեթեան էֆ.ները, որոնք մասնաւորապէս եկած էին նոր չինուելիք չէնքերը ընդհանուր քննութեան մը բովէն անցընելու։ Ն. Սրբազնութիւնը իր հետեւորդներով դէպ ի մատրան տեղը գնաց, որուն հիմերը բաւական բարձրացած են, եւ խորհրդակցութիւններ կատարեց Գէորգ էֆ. Արսլանեանի հետ, մատրան կանոնաւոր եւ ենթաղեցի մը վայելուչ չինութեանը համար։ Արսլանեան էֆ. հրապարակաւ յայտնեց մատրան հիմերուն նեղ, անյարմար եւ աղտիկ քարերով չինուիլը, և այս առթիւ կենսական առարկութիւններ ըրաւ յանձնառու ճարտարապետ Մելիքսեթեան էֆ.ի։ Ս. Պատրիարքը և Յարութիւն էֆ. Ասլանեան համամիտ գտնուեցան յայտնուած այս առարկութիւններուն ու բացատրութեանց։ Ետքը Ն. Սրբազնութիւն և իր հետեւորդները այցելեցին Ցակոբեաններուն բաժինը, որուն մէջ մնալով Ն. Սրբազնութիւնը մաս առ մաս պտտեցաւ եւ խիստ գոհ մնաց։ Անկէ Ունճեաններուն եւ Կիւլպէնկեաններուն բաժինները աչքէ անցուց եւ ճարտարապետներուն իր գոհունակութիւնը յայտնեց չէնքերուն կանոնաւոր եւ փութով չինուելուն համար։ Ս. Պատրիարքը յետոյ պտոյտ ըրաւ Հիւանդանոցին չրջափակին մէջ, և խօսակցութիւններուն միջոցին փափաք յայտնեց որ Հիւանդանոցի նոր չինութիւններուն մէջ բարեփոխութիւններ ըլլան։ Ս. Պատրիարք Հայրը յետոյ առաջնորդուեցաւ հիւրանոցը, ուր պահ մը հանգիստ առնելէ վերջ մեկնեցաւ Բեյօ՝ իր բնակարանը։

∴ Ցեմարանին ընտրելու մրցման քննութիւնը տեղի պիտի ունենայ Բշ. օր։ Այս առթիւ զարգացեալ դասակարգէն ալ բաւական թուով ընտրելիներ ներկայացան Տնօրէնութեան, որոնց մէջ կը գտնուին նաեւ ուսուցիչներ և դեղագործներ։ Անշուշտ Տնօրէնութիւնը անաչառ եւ անկողմնակալ կերպով պիտի ընտրէ ամէնէն յարմարագոյն անձը։

∴ Հոգաբարձութեան մասնաւոր հրաւէրով Տէր Յօզի Ջրտուղական ընկերութեան ընդհ. երկրաչափը եկած էր Հիւանդանոց, որուն հետ ինչ ինչ խորհրդակցութիւններ կատարուեցան նոր չէնքերուն մէջ դուրսէն ջուր բաշխելու խնդրոյն նկատմամբ։

∴ Հիւանդանոցին առջեւը ընդարձակ կայարան մը պիտի բացուի, որ պիտի ծառայէ աւելորդ ջուրերուն դուրս ելլելուն։ Այս կայարանին պիտի միացուին նաեւ նոր չէնքերուն կայարանները։

∴ Մատրան, դեղարանին և նոր չէնքերուն ամբողջին բացման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Ս. Աստուածածնայ տօնին։

∴ Հիւանդանոցի նոր չէնքերուն հետ Հիւանդանոցը ևս կը բարեկարգուի նոր պաշտօնեաներով որոնց ընտրութեանը մեծ հոգ կը տանի տնօրէն Համամճեան էֆ.։ Պաշտպարելոց կերակուրներուն նիւթերը թէպէտեւ այնքան գերազանց տեսակէ չեն բայց խոհարարապէս Աւետիս աղայի վարպետ ձեռաց տակ պատրաստուողները համով և ճաշակաւոր կերակուրներ կ'ուտեն։ Տօնական օրերուն առթիւ անուշեղէնները առաջ դուրսէն կը բերուէին, սակայն այժմ Աւետիս աղա ընտիր կերպով կը պատրաստէ զանոնք, ինչպէս Բարեկենդանի առթիւ չինուած բաքլավան, զոր պառապարեալները այնքան ախորժանօք կերան և օրհնեցին բարերարները։

ՊՈՒԼԱՆՃԳԻ Կափայ Ս. Դանիէլ վանքի փոխ-վանահայր Տ. Պետրոս վրդ. Աստուածատուրեան անցեալ ամսոյ մէջ վախճանած է։ Տ. Պետրոս վրդ. բաւական երկար տարիներ վարած է նոյն պաշտօնը։ Նոյն վանքին մէջ ուրիշ միաբան չըլլալով Տ. Գրիգոր քահանան առժամանակեայ փոխ-վանահայր կարգուած է մինչեւ Նորընտիր առաջնորդ Տ. Կորիւն վրդ.ի Մուշ ժամանումը, որ Մեծ Պահոց մէջ ճամբայ պիտի ելլէ, Ջաւախք Մուշ անցընելու համար։

ԽԱՍԳԻՒՂԻ Ս. Ստեփաննոս եկեղեցին իբր 100 տարիէ ի վեր կառուցուած հաստատուն և հոյակապ չէնք մըն է. ժամանակ անցնելով և վերջին փոթորիկներէն եկեղեցիին կամարին ծածքին կղմինտրները և խաղովակները մեծապէս վնասուած են, և այս վիճակը կը սպառնայ եկեղեցւոյ կամարներուն ամբողջին։ Թաղ. Խորհուրդը ի չգոյէ նիւթական միջոցներու և անկարող այս վիճակին դարման մը տանելու, քանի որ այս չինութիւնը կը կարօտի 250—300 ոսկի ծախքի մը, որոշած է իրաց այս վիճակը տեղեկագրով մը ներկայացնել Ազգ. Վարչութեան։ Մեր մէջ բարեսէր անձնաւորութիւններ չեն պակսիր և եթէ Բարոյական Թորիկ էֆ.ն և հարազատները վարժարանը կառուցանելով լրացուցին թաղին ուսանող մանկութեան անհրաժեշտ մէկ պէտքը, անշուշտ նոյն բարեպաշտական զգացմամբ առաջնորդ անձինք եւս չեն պակսիր, լրացընելով այս անգամ ալ թաղեցիին հաւատոյ մէկ պէտքը։ Թաղ. Խորհուրդն ալ ի նշան երախտագիտութեան նոյն բարեսէր ազգայինին, որ պիտի հաճի սոյն գործը ստանձնել, կը խոստանայ անոր անունը զետեղել եկեղեցիին ճակատի մարմարեայ յիչատակարանին մէջ։

ՊԻԼԷՃԻԿԻ Գաւառ. Ժողովին պակսած երեք անդամներուն տեղ նոր ընտրութիւն մը կատարուեցաւ ամսոյս 12ին, նախագահութեամբ վիճակին առաջն. տեղապահին և քաղէից մեծամասնութեամբ անդամ ընտրուեցան տեարք Թորոս Փէջճեան, Կարապետ Կիրազեան և Յակոբճան Նալպանդեան, որոնց անունները տեղեկագրուեցան Պատրիարքարան հաստատութեան համար։

ՌՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ գումարեց իր չաբաթական նիստը Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ և չարունակելէ յետոյ իր խորհրդակցութիւնները կրթ. ծրագրին ուսուցման և բնական գիտութեանց ճիւղերուն վրայ, ի մէջ այլոց զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.

1. Մայրաքաղաքիս արուարձաններէն ուսուցչուհի մը տարին ամբողջ պաշտօնավարելէ յետոյ պատճառ մը հրաժարած ըլլալով, Թաղ. Խորհուրդը անոր արձակուրդի կէս թոշակը անվճար թողած ըլլալուն, նոյն ուսուցչուհին բողոք բարձած էր։ Իսկ Թաղ. Խորհուրդը կը մերժէր հատուցանել այդ կէս թոշակը, վարժարանին ամավերջի հանդէսը առանց կատարելու մեկնած ըլլալուն համար։ Խորհուրդը ուշադրութեան առնելով խնդիրը և նկատելով որ Կազմ. Կանոնագրին վերաքննեալ 41րդ յօդուածին արտամադրութեան համաձայն, կրթ. պաշտօնեաները եթէ նոյն իսկ տարւոյն վեց ամիսը պաշտօնավարած ըլլան իրաւունք ունին արձակուրդի թոշակը ամբողջապէս ստանալու և թէ ուսուցչաց վարժարաններու տարեկան հանդէսին չմասնակցիլը անոնց արձակուրդի ամսականէն զրկուելու բաւական պատճառ մը չկրնար ըլլալ, որոչեց հրաւիրել Թաղ. Խորհուրդը, որպէս զի վճարէ նոյն կէս թոշակը։

2. Սամսոնի Առաջնորդ Տ. Ցակոբ Այտա եպս. գրով մը կը ծանուցանէր թէ վիճակի Ուսումն. Խորհուրդը զոլրտ ըլլալով, անոր տեղ նոր ընտրութեամբ վերակազմած էր նոյն Տեսուչ Խորհուրդը: Ուսումն. Խորհուրդը գոհ եղաւ այս խորհուրդին համար և որոշեց քաջալերական գիր մը ուղղել նոյն Խորհուրդին, որուն անդամներն են. Տեարք՝ Տօքթ. Հայկական Հինդլեան (ատենապետ), Արշաւիր Կիւսիւկեան (ատենադպիր); Մատթէոս Փափազեան, Երուանդ Թօգաթլեան և Ցակոբ Չէքիճեան:

3. Ուսուցիչ Խաչիկ էֆ. Ինկիլիզեան գրով մը Խորհրդոյ կը ներկայացնէր իր պատրաստած «Գծամարդարան» անունով տետրակին հրատարակած ինը պրակները մանկապարտէզի աղայոց համար և կը խնդրէր յետ քննութեան արտօնել անոնց գործածութիւնը մանկապարտէզներու մէջ: Խորհուրդը որոշեց կանոնական քննութեան ենթարկել նոյն տետրակները և յետոյ անօրինել պարտ ու պատշաճը:

ԹՈՓՓԱՊՈՒԻ Թաղ. Խորհուրդը հրաժարած ըլլալով, առաջարկուած է նոր ատենաձեւ մը կազմել հետեւեալներէն. Տեարք Ֆիլիպ Անտոնեան, Տօքթ. Տելէմաք Ճէզայիրլեան, Անդրէաս Տէր-Անդրէասեան, Ցարութիւն Էգնոսեան եւ Ստեփան Արքահամեան: Այս վերջինը հրաժարած է:

ԱՄԱՍԻԱՅ Կրօն. եւ Թաղ. Ժողովներուն հաստատութեան Պատրիարքարանի կոնդակը կարդացուած է նոյն ժողովներուն մէջ եւ որոշուած է շնորհակալութիւն յայտնել Պատրիարքարանի.

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ եւ զբաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով:

ԻՆՃԷԱՅԻ գիւղերէն Տ. Կամսար քհնյ., որ ժամանակէ մը ի վեր Սամսոն կը գտնուի և առաջնորդին հրամանաւ կը քահանայագործէ քաղաքին եկեղեցին մէջ, գաղտագողի անհրաման պսակ մը կատարած ըլլալով, փոխանորդական եղած է առաջնորդին կողմէ: Միւս կողմէ Տ. Այտա եպիսկ. խնդրած է Պատրիարքարանէն որ յիշեալ քահանան ուեկի խիստ պատիժ մը ենթարկուի, քանի որ գիտէր թէ այդ ամուսնութեան «հրամանի»ին համար հրահանգ խնդրուած էր Պատրիարքարանէ և տակաւին ստացուած չէր:

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ անդամներէն Ցակոբ էֆ. Գույզէն, որ մէկ երկու ամիսէ ի վեր անձնական տկարութեան պատճառաւ բացակայ կը մնար, ապաքինած ըլլալով, երէկ ներկայ գտնուեցաւ Խորհրդոյ նիստին:

ՄԷԿ ՔԱՆԻ ՕՐԷ Ի ՎԵՐ Պատրիարքարանի մէջ զրոյց կը շրջէր թէ Գեր. Տ. Մեսրոպ Արքեպս. Սուքիասեան 2500 ֆրանք. ոսկի չտեսած է Քրէտի Ֆոնսիէէն: Նոյն իսկ ծանօթ եկեղեցական եւ աշխարհական անձինք այս տարաձայնութեան ճշդութիւնը ստուգելու համար դիմած էին իրեն, ինչպէս մենք ալ հրատարակած էինք զայն ի լրոյ: Տ. Սուքիասեան Սրբազան խմբագրութեանս ուղղուած նամակով մը կը հերքէ այդ տարաձայնութիւնը:

ԽԱՉԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Պատճառութենէն եկող անյայտացած խաչի մը խնդրոյն առթիւ անհրաժեշտ լուսաբանութիւնը տուած էր երէկ պաշտօնական թերթիս մէջ, յայտարարելով թէ մասունքով մը զարդարուած էր խաչին գրպան գրուիլը: Ուրիշ արժանահաւատ անձինք ալ կը հաստատեն այս պարագան ու քահանային պատասխանատուութիւնը մէջ բերելով կը խնդրեն որ հերքենք այս առթիւ եղած անտեղի զրոյցները:

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԴԱՏ ՄԸ

«ԱՃԱՊԱՐ» ԲԱՌԻՆ ՍԱՀՄԱՆԸ

Իզմիրէն կը գրեն.—

Անցեալ 14ի երեքշաբթի օրը նախագահ պատժական դատարանին առջեւ տեղի ունեցաւ լրագրական դատ մը: Տեղւոյս բժիշկներէն Տօքթ. Թէրզեան իր անձին նկատմամբ Արեւելեան Մամուլի մէջ անուանարկիչ յօդուածի մը առթիւ դատ բացած էր Հրանդ էֆ. Մամուրեանի դէմ, որ ասկէ առաջ, ի բացակայութեան 48 ժամուան բանտարկութեան դատապարտուած էր: Նոյն բազմութիւն կար դատարանին մէջ: Մամուրեանի պաշտպան փաստաբաններն էին Գէորգ էֆ. Պալլի և Նազարէթ էֆ. Հիլմի: Իսկ հակառակ կողմին փաստաբանն էր Ցոյն մը: Նազարէթ Հիլմի էֆ. լեզուագիտական երկարապատում պաշտպանողական մը խօսեցաւ որմէ վերջ դատարանը հայերէն անպատեհ բառին նշանակութեան վրայ լիովին համաձայն չկրնալով գոյացնել, որոշեց յանձնախումբ մը (Էհլի խուպրէ) կազմել այդ բառին բացայայտ նշանակութեան վրայ իրենց կարծիքը տալու համար: Տօքթ. Թէրզեանի կողմէ առաջարկուեցան տեղւոյս Առաջնորդ Տ. Եղիշէ եպս. Դուրեան և կառավարութեան հանքային երկրաչափ և Ուսումն. Խորհրդոյ անդամ Պարգեւ էֆ. Մարգոսեան: Մամուրեանի կողմէ նշանակուեցան կառավարութեան ատտ երկրաչափ Երուանդ էֆ. Խորասան, երկրագործական քննիչ Ցակոբ էֆ. Զաքարեան: Իսկ դատարանը իր կողմէ նշանակեց Իզմիրի փաստաբաններէն Արթին էֆ. Անտրանեան: Դատարանը իր վճիռը յետաձգեց՝ այս 5 հոգիէ բաղկացած Յանձնախումբին կողմէ անպատեհ բառին մասին տալիք ստոյգ նշանակութիւնէն յետոյ:

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՊԱՐՏԱՄՈՒՐՀԱԿ ՄԸ

Պոլսոյ ազատաքանններէն մէկուն մէջ պատահած նորօրինակ դէպքի մը արձագանգն է որ կուգայ կը հասնի ականջիս: Ծանօթ ու պատուաւոր թաղեցի մը իր նորածին մանկան ծննդեան տասնեակօրեայ օրը, բաղդին անսպաս մէկ հարուածովը, իր անդրանիկ երկու տարեկան զաւակը հողը դնելու անոյժակելի դժբաղդութիւնը կ'ունենայ: Ցուղարկաւորութիւն մը կայ կատարուելիք, բայց չի կնքուած մանուկ մըն ալ կայ նոյն յարկին տակ: Ըստ օրէնի պէտք է կնունքը կատարել նախ, ու յետոյ դուրս հանել մեռեալը: Ուստի խեղճ նորածինը սաւերով ծածկուած կը յանձնուի դրացիին որ հասը աղոյ մը առնելով եկեղեցի կ'երթայ: Դայեակին միջոցաւ իմաց կը տրուի նաեւ Թաղ. Խորհուրդին թէ՝ մկրտութեան հայրիւ յուղարկաւորութեան հայւյն հետ պիտի կարգադրուի: Աւանդատան մէջ ամէն բան կը պատրաստուի, քահանան կ'զգեստաւորուի, և սակայն մկրտութեան պահուն անհրաժեշտ եղող կնքահօր ձեռք տրուելիք երկու մոմերը ներս չի բերեր ժամկոչը անոր համար որ աղան պատուիրեր էր բանկալապետին՝ մոմ չի տալ մինչեւ որ փոխարժէքը չստանայ: Մեռեալին աճիւրտանքը ասդին՝ իրենց սիրական զաւկին փոքրիկ դագաղին չորսդին լաց ու կոծի մէջ կ'սպասեն. խեղճ նորածինը ներսը կուլայ, կը հեծկլտայ միայնակ, երեսի վրայ ձգուած, իբր թէ անտէր որբուկ մը եղած ըլլար ան. դայեակ, քահանայ կ'երթան կուգան, բայց թաղականը անդրդ կը մնայ իր որոշման վրայ. պէտք է նախապէս ցնծա'լ դրամը: Մա'րդ Աստուծոյ, գոնէ հրեւաւրայութեանդ առջեւ ալ չեկա. որդեկորոյս մօր մը թախծոտին ու խղդուկ հառաչները, և չարաչարեալ այն գալարումները՝ որոնցմով նոյն վայրկեանին կը պրծուէր ու կը կծկուէր տարաբաղդ մօր մը սիրտը: Ամէնէն անտարբեր մարդն իսկ որոտ կծկում մը կ'ունենայ այս տեսարանին առջեւ, որուն համար դժուար կ'ըլլայ ինծ բառգիրքէն յարմար և որակ մը փոխ առնել: Անդին սերզբաւքին վրայ քրտօրէն ամուր թաղականը՝ իր տեղը կոնգուն՝ կը յամառի ու տեղի չի տար մինչեւ որ դայեակէն խօսք կ'առնէ դրամը մէկ երկու ժամէն բերելու, պայմանաւ որ ներկաներէն մէկն ալ երաշխաւորէ: Ճշմարիտ գործնական մարդու տիպար, Աստուծոյ համար: Զերիտրենք, երաշխաւորը կը գտնուի բարեբախտաբար, մոմերը կը յանձնուին, ու մկրտութիւնը կը կատարուի վերջապէս: Թաղականական բաքենոր վրայ նորօրինակ արատ մը եւս չաւելցնե՞ր այս ծիծաղելի, միանգամայն մռայլ պատմութիւնը: Ու մենք տակաւին չենք անդրադառնար մեր ախալին: Իր այդ բռնած դիրքին հոգեբանութիւնը բացատրել շատ դժուար պիտի ըլլայ: Այս դէպքին մէջ բան մը միայն ուշադրութիւնս գրաւեց ու ատով համոզուեցայ թէ, իրա՛ւ մարդս միշտ պակաս կողմ մը կ'ունենայ եղեր: Սա թաղական աղան, իբր կատարեալ գործի մարդ, այդքան խստապահանջ ըլլալով հանդերձ երաշխաւորը առնելէ ետքը, մոռցեր է պարտամուրհակ մըն ալ ստորագրել տալ դայեակին ի հաշիւ կնքահօր, որուն իբր մարդ, քանի մը հատ թաղականներ գրպանէն հանելու կարող մէկը եղած ըլլալը ուխտարհեց գիտէ:

ՍԱՐԳԻՍ Ս. ՍԱԳԱՍԵԱՆ

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԹԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի մէջ ժամը 3ին Վեր. Ա. Գ. Շմաւոնեան:

Կէտիկ-Բաշայի Ամերիկեան Վարժարանին մէջ ժամը 4ին Տօքթ. Ճ. Ք. Կրին:

Սկիւտարի մէջ ժամը 4.30ին Բրօֆ. Ց. Հ. Ճէճիզեան:

Պայապլը-Հասսըի մէջ ժամը 4.30ին Վեր. Ց. Գ. Գրիգորեան:

Խասգիւղի մէջ ժամը 8ին Պատ. Ս. Ց. Զօրիկեան

∴ Երիտ. Քրիստ. ընկ.եան աղօթաժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը, ժամը 9.30ին Գալմգաչուի Րէսթին մէջ:

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԵՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի Ճումաա կիւնիւ Սէլամլըգ րէսմը ալիսի Համիտիյէ ճամիի շերիֆինտէ իճրա պույրուլմուշ տըր:

ՆԵՐՔԻՆ

ՇՈՒԷՏԻ Վիլհէլմ իշխանը երէկ առտու իր հիւրամեծարներուն, դեսպանատան պաշտօնատարներուն և հետեւորդներուն հետ Կայս. Պալատ երթալով, մասնաւոր յարկաբաժնին մէջ ներկայ գտնուեցաւ Սէլամլըքի արարողութեանց: Վեհ. Սուլթանը մզկիթէն վերադառնալէն ետք, բարեհաճեցաւ ունկնդրութիւն շնորհել: Իշխանը և Շուէտական դեսպան Պ. Բաժէլ, արարողապետ Իպրահիմ փաշայի միջոցաւ պատիւը ունեցան Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու: Վիլհէլմ իշխան իր հրաժեշտի ողջոյնը մատուցանելով, երախտագիտութիւն յայտնեց Պոլսոյ մէջ արժանացած հիւրասիրութեան և շնորհներուն համար: Իշխանը և դեսպանը արժանացան Կայս. մեծարանքներու:

∴ Իշխանը որ այսօր Ֆրէյա դպրոցնաւով պիտի մեկնի Պոլսէն, հրաժեշտի այցելութիւն տուաւ երէկ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին և իր այցաքարտերը թողուց օտար դեսպանատուններ: Շուէտական դեսպան Պ. Բաժէլ երէկ ի պատիւ իշխանին հացկերոյթ մը տուաւ Սէրքըլ տ'Օրիանի ջլուպին մէջ:

ՍՈՒԼԹԱՆԻՑԷ վարժարանին մրցանակաբաշխութեան հանդէսը գրած էինք երէկ: Այս տարի վկայական առացան 22 հոգի, որոնց 5ը Պուլկար և Ցոյն, իսկ մնացեալը Թուրք: Այս 22էն զատ կան նաեւ 27 հոգի, որոնք Թուրքերէն կամ Ֆրանսերէն ու գիտութեանց քննութիւնները տալէ ետք պիտի ստանան վկայական: Ասոնց մէջ կան վեց Հայեր՝ Սարգիս Վարդանեան, Գրիգոր Խայաեան, Ցարութիւն Բէյլէճեան, Գէորգ Փափազեան, Ցովհաննէս Պապաեան և Ներսէս Պապաեան էֆ.ները: Իսկ դասընդհան դասարաններէ բարք վարքի և աշխատասիրութեան համար մրցանակ ստացողներուն մէջ կան Հրանտ և Անտոնեան էֆ.ները. Ֆրանսերէն լեզուի և գիտութեան մէջ բացառիկ մրցանակ առնողներուն մէջ Արթին էֆէնտի, իսկ կամաւոր լեզուներու մէջ մրցանակ առնողներուն մէջ Ցովհաննէս և Խաչատուր էֆ.ները:

ՆՈՐ ՊԱՆՔԱ.—Կ'ըսուի թէ մօտերս Պոլսոյ մէջ Պանք մը Լոնտր անունով նոր դրամատուն մըն ալ պիտի հաստատուի:

ԱՅՏԸՆԻ ՆԱՀԱՆԳԸ.—Այտընի կառավարութիւնը 1320 տարուան համար Նահանգին ընդհանուր մէկ վիճակագրութիւնը պատրաստած է: Ամբողջ բնակիչներուն թիւն է, նախորդ արձանագրութեան համաձայն, 1,616,286 հոգի որոնց 1,291,721ը իսլամ (654,178 այր, 637,523 կին) և 324,565 ոչ-իսլամ (169,001 այր 155,564կին): Ընդամէնը 253, 390 մէթր խճուղի և 430 կամուրջ նորոգուած ու շինուած են: Երկրագործական դրամային ճիւղը 51,282,422 դրուշ փոխ տուած և փոխատուութիւններէն 8,646,004 դրուշ գանձած է: Նահանգին ամբողջ այգիներուն տարածութիւնն է 955,000 արտավար, որոնց 400,000ը, ամերիկեան ու տեղական որթատունկերով, տատնց կասսի խաղող կ'արտադրէ, 200,000ը՝ ռաղաքը և 355,000ը՝ սեւ, միաջէթ են.: Զամիչի ընդհանուր բերքն է 1,130,000 քենդինար: Նահանգին բամպակի ամբողջ բերքն է 35,000 հակ: Վեց տարուան մէջ 4,112,143 դրուշի արժէքով երկրագործական մեքենաներ ներածուած են: Վարդի մշակութիւնն ալ, 8—10 տարիէ ի վեր, բաւական զարգացած է Տէնիզլիի, Այտընի, Նազիլլիի, Թիրէի, Էօտէմիշի, Գասապայի, Մանիսայի, Պերկամայի, Ալաշէհրի և Սալիհլիի կողմերը: Վերջերս կատարուած փորձերով հաստատուած է որ 10—15 օխա վարդէն մէկ մըսգալ իւղ կ'առնուի: Վարդի իւղին մէկ մըսգալը 20—25 դրուշ և վարդի ջուրն ալ 60 էն 100 փարա կը ծախուի: Թաղապետութիւնը 2,160 շէնքերու կառուցման արտօնագիր տուած է: Թաղապետութեան հասոյթն է 6,573,497 դրուշ և ծախքը՝ 6,404,125:

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ մէջ, վերջերս ազդարար գործիքներ հաստատուեցան, որպէս զի ի հարկին կառախումբը կեցնել տրուի: Եւրոպայի կառախումբերուն մէջ այս ազդարարին տակ գրուած է թէ երբ մէկը առանց բանաւոր պատճառի մը կեցնել տայ կառախումբը, պատիժի կ'ենթարկուի: Պետական Խորհուրդն ալ, որոշեց որ 5 ոսկի տուգանք գանձուի անոնցմէ որ առանց պատճառի կը քաշեն օգնութիւն ուզելու այս գործիքը և պարապ տեղը կը կեցնեն կառախումբը:

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.—1905ին Պուլկարիոյ ներածութիւնները եղած են 122,249,938 ֆրանք, այսինքն 1904էն 7,439,639 ֆրանք պակաս: Արտածութիւն եղած է 147,960,688 ֆրանք, նախորդէն 9,658,226 ֆրանք պակաս:

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ. — Ոսմանեան նախարարութեան քննիչ պաշտօնեայ Հիլմի էֆէնտիի փոքր աղջկան և Եպարքոսական ծածկագրութեան դիւանին դիւանօրէն Մէհմէտ պէյի զաւկին՝ Նաֆուպի քարտուղարներէն Զիա պէյի ամուսնութիւնը կատարուեցաւ երէկ Թովշանթաշի իր ապարանքին մէջ:

ՋԲՕՍԱՇՐՋԻԿ.— Անգլիական Լոռանցօ զբօսանաւով երէկ Պոլիս եկան կոմս Տալրինսա եւ կոմսուհի Բանթալէնկէթան: Իսկ Արապիա շոգենաւով Պոլիս եկան 656 գերման զբօսաշրջիկներ:

ՍՆԱՆԿ.—Առեւտրական Բ. դատարանը սնանկ հռչակեց Պոլիս, Քամանթօ խան, Հ. Ասլանեանը, եւ Էմինէօնիւ, քաղցրամոլ Էլէֆթէրիատիս եւ Ճէմբրիօղլու ընկերութիւնը:

ՓԱՍՏԱԲԱՆ մը Մ. Քանթանթինիդի, անցեալ գիշեր, Բերա, Սազըգ Աղաճէն անցած ատեն չորս հոգի դէմը ելան և սպառնացին: Փաստաբանը ճարահատ, հանեց 10 ոսկի տուաւ չարագործներուն, որոնք... բարեւելով զայն, անցան գացին:

ՍՔԱՐԼԱԹՕ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ. — Բերա, մեծ փողոց ռուս հիւպատոսարանին դէմ, 464—6 թիւ Նորաձեւութեանց ծանօթ վաճառատան տէր Մ. Նիքօլաքի Սքարլաթօ, Եւրոպա մեկնեցաւ, նորաձեւութեան գլխաւոր կեդրոնները, Բարիզ, Լոնտոն, Վիեննա և Պերլին. հոն ամէնէն հռչակաւոր գործարաններէ մեծաքանակ վաճառք պիտի գնէ գարնան եղանակին յատուկ, իր նրբաճաշակ և նորաձեւ յաճախորդները ամէն կերպով գոհ ձգելու համար:

ԴՐՈՇՄԻ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳԼՈՒԽ Ա.

ՈՐՈՇ ՏՈՒՐՔ

54. Պետական պաշտօնեաներու կողմէ տրուած արձակուրդի, պաշտօնի փոփոխութեան, պաշտօնի փոխանակութեան, հանգստեան կոչուելու և հրաժարագիրներու վերաբերեալ խնդրագիրները 1 » ղշ.

55. Գրաւման խնդրագիրները 2 »

56. Գրաւոր փոխանորդագիրներէ և բերանացի փոխանորդագիրներէ,

Երբ մասնաւոր են 10 »

Երբ ընդհանուր են 20 »

(Տես թիւ 6 և 38, դրոշմատուրքէ զերծ գրութիւնները)

57. Հաւաքոյի և առեւտրական գործերու համար դատարաններու և ժողովներու կողմէ գրկուած կոչնագիրները 1 »

58. Շէրիի դատարաններու կոչնագիրները 1 »

59. Բողոքագիրները, ազդարարագիրները և անոնց պատասխանները, ինչպէս նաեւ անոնց պատճէնները 3 »

60. Շահակիցներու կողմէ եղած դիմումին վրայ փորձագէտներու տուած տեղեկագիրները, որ կը վերաբերին կալուածներու արժէքը և վարձքի գումարը գնահատելու և անոնց մէջ փոփոխութիւն մտցնելու գործողութեանց 5 »

(Տես թիւ 34, դրոշմատուրքէ զերծ գրութիւնները)

61. Գիրերու և կնիքներու քննութեան, կամ վէճի տակ եղող աներու քննութեան համար դատարանին տուած որոշմնագիրները, ... քումիտէններու տեղեկագիրները, ինչպէս նաեւ փորձագէտներու տեղեկագիրները և անոնց երկու կողմին ուղղուելիք պատճէնները 3 »

62. Իրաւախոհութեան և հաշտարարութեան գիրերը, միւլքյիւքի տեղեկագիրները, քոնքորտաթերը և դատարաններուն ներկայացուած հաշուեկշիռները 20 »

63. Պետական Խորհուրդին և բոլոր դատարաններուն, ժողովներուն և պաշտօնական մարմիններուն կողմէ տրուած մազպաթները, վճիռները, հիւքէթները և որոշմնագրերը, որոնք որոշ գումար մը չեն պարունակեր և մասնաւորներու կը վերաբերին, ինչպէս նաեւ որոշ գումար չպարունակող իրաւարարական վճիռներ 10 »

(Որոշ գումար պարունակողները համեմատական տուրքի ենթակայ են: Տեսնել դրոշմէ զերծ գրութիւնները, թիւ 9, 12, 13, 14, 22, 30, 34, 40, 41 և 42)

(Շարունակելի)

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

2 Մարտ 1906

Հեռագրական գործակալութիւնը այս գիշեր Բարիզի Սակարանին գիները չհաղորդեց մինչեւ թերթիս մամուլը դրուած պահուն:

ՄԱՆՉՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԴԱԺԻՆԸ

ԿՆՈՒՆՔ

Հինգշաբթի օրը փետրուար 9, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին մէջ տեղի ունեցաւ մկրտութիւնը Տիար Երուանդ Ճիզմէճեանի որդւոյն, ձեռամբ Տ. Մեսրովպ քհն. Տ. Մեսրովպեանի, և կնքահայրութեամբ նոյն Եկեղեցւոյ Տ. Խորէն քհն. Ցարութիւնեանի: Երախան կոչուեցաւ ՊԱՐՈՅՐ:

×

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԻԿԻՆ ՉԱԼԸԳԵԱՆ
ՕՐ. ԱՆԳԻՆԷ Մ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ
ԽՕՍՆՑԵԱԼՔ
1906 Փետր. 11

×

ՍԱՐԳԻՍ Գ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
ՕՐ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ Ն. ԳԷՄԸԼՃԵԱՆ
ԽՕՍՆՑԵԱԼՔ
Պարտիզակ

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ԿԻՐԱԿՈՍ ԷՖ. ԳԸԼՊԱՇԵԱՆ (Կիւրին).— Ձեր նշանակած տեղէն տակաւին չվճարուեցաւ մեզ ձեր բաժնեգինը, որովհետեւ բան մը գրած չէք իրենց:

ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖ. ԻՐԱՏԵԱՆ (Մարզուան).— Տակաւին չվճարուեցաւ մեզ ձեր բաժնեգինը: Հաճեցէք իմացնել:

ԲԱՄՊԱԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԼԻՎՐՓՈՒԼ, Մարտ 1

Մյս.-Ցնս. 5.76 բնս. Օգս.—Սեպ. 5.79 բ.
Ցլո.-Օգս. 5.81 » Հկտ.—Նոյ. 5.63 »

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 1 Մարտ.—Անգլիոյ թագաւորը երբ Բարիզ ժամանէ, պիտի տեսակցի Մ. Ֆալիէրի և Մ. Ռուվիէի հետ:

—Ուիդէր կ'իմանայ թէ Վիլհէլմ կայսր և Էտուարդ Է. պիտի տեսակցին մօտերս: Նոյն գործակալութիւնը կ'աւելցնէ նաեւ թէ հաւանական է որ տեսակցութիւնը տեղի ունենայ ծովու վըրայ կամ նաւահանգստի մը մէջ:

ՊԵՐԼԻՆ.— Գերման թերթերը խօսելով Մարօքի խնդրոյն վրայ, կ'ըսեն թէ կացութիւնը բարւոքած է: Կայսրը և Վարչապետը երկար տեսակցութիւն մը ունեցան այսօր, վարչապետական պաշտօնատան մէջ:

ԱԼՃԵԶԻՐԱՍ.—Ժողովին տեղեկաբերները առաւօտէն մինչեւ իրիկուն խորհրդակցութիւն կը կատարեն, և Պանքայի խնդիրը կը քննեն: Պատրաստուելիք ծրագիրը պիտի կրնայ հիմ կազմել համաձայնութիւն մը գոյացընելու համար Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ: Ժողովին անդամները վստահ են որ բարեյաջող ելք մը պիտի ունենան իրենց խորհրդակցութիւնները: Գըրեթէ ամենքն ալ վստահ են որ համաձայնութիւն մը պիտի գոյանայ պանքայի և ոստիկանական խնդրոյն վրայ: Տեղեկատուներ յանձնաժողովը պանքայի ծրագիրը խմբագրեց և պիտի ներկայացնէ Ժողովին չորսոչ օրուան նստին, բայց ի երկք կէտերէ որ կը վերապահուին: Այս կէտերը կը վերաբերին պանքայի դրամագլուխին և իրաւասութեան:

—Ալմոտովարի դուքսը առաջիկայ շաբթու պիտի մեկնի Մատրիտ: Իր տեղը, Ժողովին ատենաձեւոյ նախագահ կարգուեցաւ իտալական պատուիրակ մարքիզ Վիսքոնդի Վէնոստա:

ՄԱՏՐԻՏ.—Թագաւորին նախագահութեամբ գումարուած նախարարաց խորհուրդին մէջ վարչապետ Մ. Մորէ վստահութիւն յայտնեց որ Գերմանիա և Ֆրանսա համաձայնութեան մը պիտի գան, փոխադարձ զիջումներով:

ԼՈՆՏՈՆ. — Շանկայի ամերիկեան հիւպատոսը կը տեղեկագրէ թէ Նանշանկի ամերիկեան միսիոնարութիւնները քանդուած են Չինացիներուն կողմէ. երկու մարդ ու երկու աղայ սպաննուած են: Ամերիկեան թնդանօթանաւ մը զրկուեցաւ որուն վախէն բնակիչները շատեր կը փախչին:

— 1906-907ի նաւային ծրագիրը կը ներկայացնէ 31,869,500 անգլ. ոսկի 9,671,760ը՝ 4 զրահանաւի, 12 ընդծովեայ մակոյկի և 16 թորփիլանաւերու համար:

ԲԱՐԻԶ.—Կառավարութեան որոշմամբ, նոր զրահաւոր մը շինութեան ձեռնարկուեցաւ:

—Բեդերսպուրկի դրամագլխի պանքան 24 թուալ շահաբաժին պիտի տայ անցած տարուան պէս:

ՇԱՆԿԱՅ.—«Նորտ Չայնա Հէրալտ» լուր կուտայ թէ Չինաց կայսրուհին ծանրապէս հիւանդ է:

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Վլատիվոստոքէն լուր կը տրուի թէ զրոյց կայ որ Ճապոնցիք նպատակ ունին առաջիկայ գարնան թարմ զօրքեր զրկել Մանճուրիա այժմու զօրաց տեղ: Այս լուրը մտահոգութիւն կը պատճառէ հոս: Հրաման տրուեցաւ քննութիւն կատարել և հասկնալ թէ ճիշդ են այս զրոյցները:

— Մանճուրիոյ Մէթայէվ կայարանին մօտ, զինուոր և վաճառք փոխադրող երկու կառախումբեր իրար զարնուելով, 16 վագոն և 2 վայրաշարժ փշրուեցան, 8 հոգի և 1 հեծեալ մեռան և 4 հոգի վիրաւորուեցան:

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

17/2 Փետրվար 1906

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ	Օ.Ո.	102.36
Երէկուան էն բարձր գինը	»	103.—
» էն վար գինը	»	102.29

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	ֆր.	140.62½
Երէկուան էն բարձր գինը	»	141.37½
» էն վար գինը	»	140.37½

Շիրքէթը Խայրիէ	Օ.Ո.	36.—
Միթիլիի Պանքա		6.—
Սելանիկի »	ֆր.	194.—
Քամէրսիալ	Ա.Ո.	10.06
Քարասու Բրէվիլէժիէ	ֆր.	136.50
» Օրտինէռ	»	116.25
Իզմիրի քարափ	»	595.—
Օսմ. Աղաոխ. Ընկ.	Օ.Ո.	4.17
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	7.60
» պարտաթուղթ	ֆր.	488.—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	295.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա.Ո.	18.37
Քարափ Կ. Պոլսոյ	ֆր.	517.—
Քրէտի Ֆոնսիէ էժիբս. 1886		331.—
» « » 1903		272.—
Թրամնավայ		50.—

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Յունական փոխառութիւն	ֆր.	264.—
Պանք Նաս. Կրէս.	»	434.—
» » » Նոր	Օ.Ո.	4.06
Լաւրիոն	ֆր.	60.—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղշ.էն	ղշ. ֆր.
Ֆրանսական ոսկի	87.19
Անգլիական ոսկի	109.39
Բոլ	90.20
Մէճիտիյէ արծաթ	108.03
[illegible]	8.66
Քրիմիզ	51.—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	ղրշ.	110.—
Բարիզի » »	ֆր.	22.86¼
Վիեննայի » »	քուրոն	21.88
Պերլինի » »	մարք	18.65

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %		99.57
Օսմ. միաց. գանս. 4 % բաց		94.80
» » » գոց		94.77
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	143.75
Րէժիի պարտաթուղթ	»	409.—
Օսմանեան մաքս	»	484.—
Օսմանեան Պանքա	»	638.—
Քրէտի Լիոնէ	»	1140.—
Բարիզի Պանքա	»	1553.—
Աւստրիական Ռանթ	4 %	100.25
Իտալական »	5 %	105.40
Ռուսական »	4 % 1901	83.75
Սպանիակ. արտ. փոխ.	4 %	94.30
Պոլիս Քարա Այտըն	ֆր.	643.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

Անգլիական Ռանթ	90.25
Օսմ. Միաց. Գանս. բաց.	93.56
» » » գոց	93.50
Օսմ. Պանքա	15.63
Պուլկարական 1892	101.50
Ռուսական 4 % 1888—89	83.50
Յունական Ռանթ	42.50
Չարթըրտ	1.56
Թրանսվալ	1.93
Ռանտմայն	6.56
Ճապոնական 4 %	89.—

ՊԵՐԼԻՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

Գերմանական 3 %	88.80
Օսմ. Միաց. Գանս.	93.20
Օսմ. փոխառութիւն 1903	88.80
Ռումէլիի երկաթուղի	144.90
Ռուսական 4 % 1902	83.—
Անատոլ. Երկթ. Պարտ. Ա.	103.20
» » » Բ.	103.—
» » Բաժնեթ. 60 %	129.—

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Օսմ. Րէժի	—.—
Ռումէլիի Երկաթուղի	149.50
Վիեննական պանք	563.—

ՀՐԱՆՏ ԴԱՄԻԱՆՈՍԵԱՆ

Միմոսին Օրագիրը

ԸԹԹԻՐԻՏԻԱ ԲԱՆԱՅԻՐԻ

Առանց Վարդապետի հանդէս կ'ըլլայ, առանց հաւկիթի մայիօնէզ կը շինուի, առանց դրամի աղքատի մեռել կը թաղուի, առանց հովանոց-բառաչ-ակի թաղական տեսած եմ, կարմիր քուրջ չթխած կին կը պատահի, առանց կծծիութեան Նշան-Պապիկեան ընկերները կրնան չնչել, առանց Օր. Նինիի Ծաղիկ կնոջական թերթը կը տպուի, բայց, Ըթթիրիթիա Բանայիրին առա՛նց ինծի. ոհո՛ անկարելին։

Ջի՛ւ, կարկո՛ւա, անձրե՛ւ, ջրհեղե՛ղ, ատոմական՛ք. մեռա՛ծ կամ ո՛ղջ, ամէն տարի, Բարեկենդանի առաջ երեքշաբթի օրը պէտք է տօնական ուխտագնացութիւնս կատարեմ Թաթավլայի բարձունքէն վեր՝ չնչահատ ու տապանակաւոր, ապա թէ ոչ... Պետրոս Դուրեանին նման ծաղիկ (հատը 40 փարա) հասակիս մէջ կը մեռնիմ.— ինչպէս որ Մոլիէր ու Շէքսփիր թատերաբեմի վրայ մեռան, իմ ալ իտէալս է... Ըթթիրիթիա Բանայիրին մէջ մեռնիլ։

Ի՛նչ որ կ'արժէ Պէրպէրեանի մը կամ Տիկին Սեպիլի մը ներկայութիւնը կրթական հանդէսի մը մէջ, նո՛յնն է իմ ներկայութիւնս Ըթթիրիթիա Բանայիրը, և նորէ՛ն ժամանակակիցներս... չեն գիտեր յարգել։

Եթէ անգամ մը Ըթթիրիթիա Բանայիրը երթալը զանց ընեմ, բոլո՛ր բանայիրճիները սեւ շապիկներ կը հագնին և իրենց ցաւը մոռնալու համար՝ օղին կը խմեն մինչեւ ցմրուր, ինչու որ՝ հակառակ պարագային... համ մը չեն առներ. և վստահ եմ որ երբ ճռզիմ, գիտակս մամիս պիտի չինեն և Ըթթիրիթիա Բանայիրիին օրը պիտի անկեն՝ Թաթավլային զառիվերին գլուխը, մէկ ձեռքս՝ փունջ մը օղի և միւս ձեռքս՝ սխտորի փունջ մը բռնած։

×

Զգեստիս չորս երկոտասանեակ գըրպաններս քանի մը երկոտասանեակ անգամներ քննեցի ու վերաքննեցի և ատոնց ամէնուն ալ ծակ ըլլալէն զատ ուրիշ եզրակացութեան մը չկրցայ յանգիլ։

Ծար չէ՞որ, պէտք էր հազարերորդ տպագրութեամբ երեսիս կոյրն իարբրացնել և դիմել Մանզումէի մեծապարգ արկղակալին, մեծապատի՛ւ, յարգարգատի՛ւ, ազնուազո՛յն Սիմոն էֆէնտի Ջէօմլէքճեանի, զի, անկասկածութեան օրերուս, նա՛ն է... հարատաւութեա՛ն և զօրութեա՛ն և փա՛ռք, յաւիտեանս յաւիտենից ամէն։

Գոտակ՝ չնորհալի ձեւով մը յօնքերուս վրայ իջեցուցի, պեխերուս ծայրերը դէպի երկինք անկեցի... Թեւարկս, և պաղատագական ու փաղաքշական զլխը ձգու... բռնած մէկու մը սուրաթը շինելով ինքզինքիս, ընելիքս մամռալով՝ սկսայ ճամբաս կոխել...։ Թէեւ մեր արկղակալին հանդէպ ա՛յսչափ պատիւ քիչ մը չա՛տ է իմ կողմէս, սակայն անկասկածութիւնը մարդուս շատոնց ապուրներ խառնել կուտայ, մանաւանդ... Ըթթիրիթիա Բանայիրին աղջի իրիկունը։

Ճաքերիս կռճակներէն երկուքը բռնած ըլլալով՝ մեր պարոն ցրուիչէն զոյգ մը գնդասեղ առի և փէշերս վրայ վրայ կցելէ վերջ, դողդոջուն քայլերով ուղղուեցայ դէպի սրբազան սեմը Նուիրական սենեակին, ուրկէ ներս կը մտնեն բաժնեգինները և ուրկէ դուրս կ'ելլեն մեր ամսականները։

Անհուն երկիւղածութեամբ մը դուռը բացի և գլուխս երկնցուցի դէպի առաջ։ Անիկա աչքին պոչովը զիս տեսաւ, բայց չտեսնել ձեւացուց։ Քանի մը քայլ ալ առի, նորէ՛ն այն տեղուանքը չէզաւ։ Թոքախտաւորի հազով մը հազացի, թոքախտաւորի հազս չանցաւ հազին վերածուեցաւ, այլ մ'իշտ անօգուտ։ Վերջապէս՝ ճարահատ՝ աթոռ մը մը ձգեցի գետին։ Երկրորդ աթոռ մըն ալ, երրո՛րդ մը, չորրորդ մը, և գրասենեակին բոլոր աթոռները և սեղանները կարգով վար պիտի նետէի եթէ եթէ, երբ վերջապէս մեր արկղի հաշուակալը հանեցաւ աթոռին և հարցուց.

—Վա՛յ, դո՞ւք էք եղեր։

—Տէ՛ր, ձեզի անհանգիստ չընեմ, չատ խորունկ հաշիւներու մէջ թաղուեր էք։

—Զգոնձուած բաժնեգիններու հաշիւին մէջ թաղուած եմ. երեւակայեցէ՛ք, եթէ այսօր մեր բոլոր բաժնեգինները գանձենք, մեր անօրէնը Բիբայի չինակը հինգ հատ ապարթման կը չինէ։

—Սակայն ես նորէն Ըթթիրիթիա Բանայիրի երթալու դրամ չեմ ունենար, մենախօսելի, ու բարձրաձայն՝

—Սակայն, հաշիւս միշտ հաճելի գրօսանք մըն է։

—Մանաւանդ չգանձուելիք տանելիքներուն հաշի՛ւը, աւելցուց՝ մէյ մը ինծի, մէյ մըն ալ սենեակին դուռը նայելով՝ կարծես ուզելով ըսել.

—Ահա՛ դուռը, և ահա՛ դուք, որչա՛փ աւելի հանեւլի պիտի ըլլայ եթէ դուրս ելլէք։

Բնականաբար՝ այս լակեռնյն խօսքերը ամենեւին չհասկցայ, որովհետեւ թէ՛ իմ գործիս չէր գար և թէ Ըթթիրիթիա Բանայիրի գործին։

—Բարոյական վարձատրութիւնը կը պակսի ատկոյն ձեզի...

—Ներեցէ՛ք... հինգ վեց ալ տանելի... ձեռք կայ մէկ...

—Մենք գրողներս գանէ այդ ստանինք...

—Ինչ ըսեմ ալ, տանըրեցօ... վեց... ձեռք կայ մէկ...

Մեծապատիւ հաշուակալին գրպանւմը չխանգարելու համար քառորդ ժամ մը լուռ կեցայ գիմացը, երբ՝ յանկարծ՝ գանկիս մէջը թմրուկ զարնելու պէս՝

—Բա՞ն մը պիտի ըսէիք, հարցուց։

—Այո՛... ո՛չ... կակազեցի չուտոփ։

—Առանցմէ՞ որ։

—Բան... այսինքն... ինչպէս գիտէք... թէեւ տանելիք չունիմ... սակայն դուք բարի սիրտ մը ունիք...

Թէեւ ես ըսելիքս չամբողջացուցի, սակայն անիկա չատոնց հասկցաւ և աչքերը զոյգ մը բսքիրիթիփներու պէս բացաւ, ինչու որ հետաւ օրը... Ըթթիրիթիա Բանայիրի էր։

—Կ'աղաչեմ, եթէ դրամ պիտի ուզէք, կարելի չէ...

—Հէ՛, դրամ չպիտի ուզեմ, սակայն, եթէ կարելի է, հաճեցէ՛ք ոսկի մը տալ...

—Ի՛նչ ըսի՛ւ։

—Գալ տարուան Փետրուար ամսականիս։

Ո՛վ գիտէ ի՛նչ սոսկալի կերպարանք մը առեր եմ, որ մեր հաշուակալը՝ հակառակ իր սովորութեան՝ մեղքցաւ վրաս, սակայն հետաա ընծայելով ինծի թէ՝ Ի. գորու մէջ ալ հրայք կը պատահի։

—Մի՛դք, ըսաւ, չորս մէճիտէ տալու չունիմ։

—Ես ա՛ս ալ կ'ընդունիմ, պոռացի և յերկուելով ինքզինքս զսպել՝ ցատկեցի վրան և աշտայ չափա՛ւ չափա՛ւ այտերը համբուրել։

—Միտեփզսթիւն պէտք չէ, առարկեց։

Ու դարակը քաշելով՝ մէկ ձեռքովը սկսաւ խառնշտկել մէջի ոսկիները ա՛յնչափ ներդաշնակութեամբ, որուն քով խալը կ'ուտեն Մոզարթին, Արթին Սինանեանին և Չիլինկիրեանին բոլոր երաժշտութիւնները։

Ու ցաւցամարին և ըթամարին մէջ չորս հատ սիլիկ մէճիտ բռնելով՝ զանոնք գլխուս իջեցնելու պէս՝ քանի մը անգամ օդին մէջ երերցնելէ ետք՝

—Ա՛ռ որիկս, և մէյ մըն ալ երեսդ չտեսնեմ՝ մինչեւ գալ տարուան Փետրուար ամիսը։

—Ցտեսութի՛ւն, եղաւ իմ ջերմագին պատասխանս և սենեակէն դուրս ելայ՝ չիֆթէ-բէլլիի մէնեաթիւր մը պարելով։

×

Թէ ի՛նչ տեսայ Ըթթիրիթիա Բանայիրի մէջ. անցա՛ծ տարուան տեսածս, գա՛լ տարուան տեսնելիքս և յիսուն տարիէ՛ն ալ տեսնելիքս։

— Քանի որ եղածը գիտես, —պիտի ըսէք հիմա —, ինչո՞ւ կ'երթաս ուրեմն ամէն տարի։

—Սակայն չէ՞ մի որ մարդ մեռնիլն ալ գիտէ, սակայն նորէ՛ն կը մեռնի։

... Մանաւանդ որ մեր բոլոր մեծ գրագէտները ամէն տարի չեն մեռնիր մինչեւ հոն երթալ... աւանդապահութիւն մը գրելու համար անպատճառ։

Այս տարի՝ Տէր-Ցակոբեան ալ հո՛ն էր և... չիֆթէ-բէլլի մը զարնել կուտար... չիֆթէ-ճադարային, մինչ անդին՝ քանի մը կիներ... չիֆթէ կը նետէին հ...ուանականաբար։

Եղիա Տէմիրճիպաշեան ալ հոն էր, և խմօզներուն վրայ նայելով՝ Նիրվանան կը խորհէր։

— Ազգայնե՜ր, չեն գիտեր որ պիտի մեռնին։

Պարսամեան՝ թեւը առած զայն... զոր պիտի սիրէ, տիկիններու ընտիր գորգին վրայ բխացա կ'ընէր, աչքերը չորս բացած որ պա՛նքային անօրէնը զինք չտեսնէ։ Բարեբաղդաբար, պանճայի անօրէնի սուրաթով ո՛չ ոք կար հոն, բացի Գրիգոր Թորոսեանէ, որ նոյն օրը փոխանակ Գումգաբուի Պատրիարքարանը երթալու, Թաթավլայի Բանայիրին էր եկած... տէրութէական լուրերը հասկէ քաղելու միտքով անշուշտ։

Քամիս՝ գլուխը դէպի ետեւ նետած՝ երկինքին ամպերը համրելով կը յառաջանար։

— Արդեօք, հարցուցի, ձեր Պ. Լավառէտը Ըթթիրիթիա Բանայիրէ՞ն պիտի անցընէք՝ հիւսիսային բեւեռ տանելու համար։

— Չէ՛, ըսաւ խորհրդաւոր չեչտով մը, այլ նոր վէպ մը պիտի գրեմ, որ ատե՛ն պիտի ելլի, մաիկ ըրէ՛.— 19.. (երկու կէտ՝ Թուականը անորոշ ձգելու համար) 19..ի Բարեկենդանի երեքշաբթի օրն էր... ասիկա՝ առաջի՛ն գլուխ։ Ըթթիրիթիա Բանայիրին առ՛նկ կ'ըլլար նա՛նկ կ'ըլլար... ատ ալ Բ. գլուխ։ Ըթթիրիթիա Բանայիրի ամբոխին մէջ երկու հոգի կը նշմարուէին եւայլն եւայլն... ա՛ս ալ կ'ընէ Գ. գլուխ։ Այս երկու հոգին իրարու ականջին բան մը կը փսփսային... ա՛ս ալ ըրա՞ւ մի Դ. գլուխ։ Ցանկարծ այս երկու հոգիէն մէկը... Ե. գլուխ։ Եւ այսպէս՝ մինչեւ ի կատարածն աշխարհի, ուր աչխարհ ալ կը վերջանայ, և իմ վէպս ալ մէկտեղ՝ բնականաբար, թէեւ նորէն կրնամ չարունակելի ընել՝ անդրի աշխարհը չարունակելու համար։

...Այս տարի Բերայի վարժապետուհիները Ըթթիրիթիա Բանայիրի չէին եկած բնականաբար՝ իրենց գործերէն չհանուելու. միայն վարժուհիները կային։

Կարգ մը չնորհքով մարդիկ ալ անչնորհք կիներու հետ եկած էին թէեւ, սակայն, առանց անոնցներուն յիշատակութիւնը գալ չարթուան կը պահեմ։

ՉԿԱ՛Ց ԵՒ ՉԻ՛ ԿՐՆԱՐ ԸԼԼԱԼ

Դեղագործին «Պerfebap vkrubG»ին՝ «Պerfebappը պո՛ւլ» պատասխանով.

Ածխավաճառներուն քով գաւթ.

Պոմոսթիի գարեջուրին մէջ հում.

Ըթթիրիթիա Բանայիրին մէջ ըսթիրիթիա.

Գացողներուն քով խելք.

Մայէր վաճառատունը բաւրդէ լաթ (Թիրինկ, Շթայն են. այս սէնցիփայլին կը պատկանին).

Պիթ-Բազարիի մէջ նոր առարկայ.

Թիւնէլի մէջ հանգիստ ընող.

Խմբագիրներու մէջ միլիոնէր.

Մանզումէի վարչական պաշտօնեայ Պ. Գրիգորին քով խնդումերես.

Գrkeh ընող խանածի մէջ անուշ խօսք.

Տօրիքը չիտակ զրուցող կին.

Եռամեայ երգեցողութենէն եռապատիկ համ չառնող մահկանացու.

Թօզաթլեանին՝ աղջի օրուընէ չմնացած կերակուր.

Կծծիներու քով նօվարtsայութիւն.

Նշան-Պապիկեան գրատունէն զիրք առնող եւ խազրիս չուտող.

Այս Բարեկենդանին հարբուխ չեղող.

Դատարգիւղի չոգենաւերուն մէջ զուարճացող.

Բերայի փաստաբաններուն քով՝ fուլռուցիտղիով չշինուած փաստա.

Մեր աէրտէրներուն քով աչքի ծառայող կուշտութիւն.

Կարգուելէն տարի մը վերջ կարգուելուն չզղջացող ամուլ.

Պարապ չունեցող մարդ.

Արտաշէս Ցարութիւնեանի յօդուածներուն մէջ սխալ մը հաճոյութենէ ցըրած մը պակաս.

(Դեռ կրնայ շարունակուիլ, Քասմի վերջ րուն չափ.)

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

զորս կը յանձնարարեմ կատարել

Թէ գրչակր մը իր ամբողջ կեանքին մէջ քանի՛ գիր քովէ քով կը դնէ։

Աքաղաղ մը տարին քանի՛ անգամ կ'երգէ և երգչուհի մը քանի՛ անգամ երգելէ տարբեր բան կ'ընէ։

Բօրսա մը տարին քանի՛ անգամ կը քերուի։

Մլաւկ մը չաբաթը քանի՛ հոգի կը խածնէ և քանի՛ անգամ կը ցատկէ։

Մաւրացիկ մը կեանքին մէջ քանի՛ անգամ ձեռքը կը բանայ և անվարկէշտ կին մը իր սիրտը։

Մրտր մը վաճառմնոց ծխախոտէն քանի՛ սանթիմեցր մախս տարով կը գայ։

Եչ մը տարին քանի անգամ կեց կը նետէ։

Երգիծաբան մը տարին քանի՛ անգամ փոխութիւն կրնայ գրուցել։

Մանզումէի ցրուիչը տարին քանի՛ քայլ կ'առնէ։

Ծաշարանի մը մէջ տարին քանի՛ հոգի թորմ կերակուր կը ճաշակէ և քանի՛ հոգի հասած կերակուր։

Հավրէն մինչեւ Նիւ Եօրք գացող չոգենաւի անիւներուն տակ քանի՛ բերած փրփուրները տրտողրելու համար քանի՛ օխա օճառի պէտք կայ։

Աղջիկ մը քանի՛ անգամ կը նչանուի և քանի՛ անգամ նչանը ետ կ'ըլլայ։

Կին մը տարին քանի՛ օխա փոշի կրնայ քսել երեսը։

Խմբագիր մը ամբողջ կեանքին քանի գրչի ծայր կը մաշեցնէ և ո՛րչափ օխա մելան կը սպառէ։

Սկիւտարի չոգենաւին մէջ մարդ քանի՛ անգամ կը յօրանջէ, չոգենաւին բոլոր մէջքինները՝ չաբաթը քանի՛ անգամ կը յօրանջեն, տարին քանի՛ անգամ և յիսուն տարին քանի՛ անգամ։

Ղալաթիոյ քարոզիչը իր քարոզներուն մէջ քանի՛ անգամ «չինիչ» բառը կը գործածէ, թէեւ ինքը չինիչ բան մը ըրած չունի։

Երիկ մարդ մը կեանքին մէջ քանի՛ անգամ «քեզի համար կը մեռնիմ կոր» կ'ըսէ կնոջ մը և քանի՛ անգամ... չի մեռնիր։

ՍԻՐԵԼԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑՆԵՐԷՍ ՄԷԿԸ ՔԱՆԻՆ

Եթէ կը բարեհաճին

ՎԱՀԱՆ ԹՈՇԻԿԵԱՆ

Ծանօթ մարդ մը, որ օրուան մարդ է տարին 365 օր՝ կիրակին և տօնի օրերն ալ մէկտեղ հաշուելով։

Ծաղիկին չակած պարզ մանկանոցի պէս կը քալէր, բայց հիմա բաղդարեալ մանկանացուի մը նման կը քալէ։

Թէեւ ամենական կառք ունի, բայց չի նստիր, և կը նախընտրէ տրամուէկուկառին՝ բժիշկին պատուէրին համաձայն։

Ակնոց մը ունի, որ թէեւ Նիւ-Եօրք-Գալաթիայի հրեայէն 12 ղրուչի գնուած է, սակայն, անոր դէմքին վրայ՝ 2000 ոսկի կ'արժէ։

Բաւական է որ անոնց զոյգ մը տապկինին տաւէն հանճ անգամ մը ձեզի նայիլ և... Եբրաւադէմ զգացած հանճի կ'ըլլաք։

Փողոցը քալած ատենը ռանցիերման մը ունի որ կարծես չարունակ բա-սր-fագr խաղալու վրայ է։

Քիւրfիւ վերարկու մը ունի, զոր կը հագնի մէյ մը ձմրան և մէյ մըն ալ՝ խի՛ստ հանդիսաւոր օրեր։

Կատարելապէս տիպէնկէ երբեմնօրդ մըն է, և իր տիպէնկէ մէկը ըլլալը աչխարհին հասկցնելու համար տաոա ձէռ բարsրսիւ կը հագնի։

Շարունակ կը ժպտի, ամէն վայրկեան կը խնդայ, ամէն ատեն կը ծիծաղի, անանկ որ կարծես թէ միշտ խնդումերես սիրոյն դիմակ մը ունի երեսը անցուած։

Խօսելակերպը.— Կնոջական թերթին սկզբէն ի վեր կիները կը նեղմանան իր քով՝ ա՛յնչափ չատ եր խօսի։

Եթէ բաժնեգին մը կամ տանելիք մը գանձելու համար տեղ մը դիմէ, կա՛մ դրամը կ'առնէ և կա՛մ... մարդուն հոգին։ Եւ որովհետեւ չատեր կը նախընտրեն դրամը տալ, բայց ո՛չ հոգինին ա՛ռ թէ ինչո՛ւ գրեթէ միշտ պարապ ետ չի դառնար։

Մեռե՛լ, հարսնի՛ք, երեկո՛յթ, նըչանտու՛ք, Սրբազանը պիտի քարոզէ, տէրտէրը պիտի պատարագէ, վարդապետը կոկոզ պիտի ընէ, անպատճառ հոն է ան, ինչու որ... «sէrնէfսիq ofփյրնն օյմազ»։

Ամառը բառաքսիուն թեւին վրայ կ'առնէ, հովանոցը անդրի ձեռքը, և պառաւօճնութեան հակառակ բան մը ըրած չըլլալու համար... չի քրտնիր։

—Բարեւ մօն cher, կ'աղաչեմ, ի՛նչ կ'ըսէք բառsօն, fեսfը վու ցիդ, mais non, chéri ! սիրտս մի՛ կոտրէք, չատ փափուկ էք, talent մըն էք դուք օրիորդ, հարկաւ, ո՛չ ամենեւին, jamais de la vie...

Ահա Թօչիկեան Վահանը։

ԽԻՍՏ ԲԱՂԱԲԱՎԱՐ ԴՊՐՈՑԻ ՏՆՕՐԷՆ ՄԸ

Ցորդեկի հայր մը, որ իր զոյգ մը խելօքի ու սրամիտ զաւակները օտար վարժարաններ կը ղրկէր, յանկարծ կրթասիրական զգացումէ վառուած, մեր կարեւորագոյն վարժարաններէն մէկը կը գնէ զանոնք, որպէս զի սովրին թէ՝ ուղղական բանն, սեռական բանի կ'ըլլայ, հայցական՝ զբանն և գործիական բանով կամ բանիւ։

Շատ չանցած հայրիկը զղջալով կը զղջայ, ինչու որ տղաքը փոխանակ նոր բան սովրելու՝ հինէն գիտցածնին ալ կը մոռնան և եթէ կայ բան մը զոր կը սովրին հիմնովին՝ անքաղաքավարութեան հիմնական սկզբունքներն են միայն։

Իրիկուններ, վերադարձին՝ կը սկըսին պատմել նոյն օրը սովրածնին.

—Մայրի՛կ, այսօր մեր անօրէնը եկաւ և դասարանին մէջ բոլոր աւժովը պոռաց. «Ամօթականներն չքերողները թո՛ղ բերեն, այսօր ձեր պապային տուն չէ»։

—Հայրի՛կ, այսօր անօրէնը չատ մը խրատներ տուաւ, պիւթիւնն ալ սովրեցայ... ըսեմ sէ մաիկ ըրէ sէ ինծի տալը խաղ գիր...

—Ըսէ տեսնեմ զաւակս։

—Հեռէկէ՛... պապայէրդ... մամայէդ... մէօե օsուն՛... չան ծընունդ։

Եւ հայրիկը իր զաւակներուն այս յառաջդիմութիւնը տեսնելով, կ'երթայ երախտագիտութիւնը յայտնելու մեծանուն անօրէնին։

Ամենայն քաղաքավարութեամբ՝ գլխարկը ձեռքը՝ ներս կը մտնէ անօրէնութեան գրասենեակէն ամենայն երկիւղածութիւնով, և հազիւ բերանը կը բանայ խօսելու համար, և ահա մեծապատիւ անօրէնը կ'ընդմիջէ զինքը.

—Աս ի՛նչ ճիյերով կը կենաս կոր իմ առջեւս։

Կ'երեւակայէք գիմացինին զարմանքը։

—Հիյերս ի՛նչ ունի, կը փսփսայ մարդը չուարած։

—Լաճերռանիի պէս կեցեր ես դիմացս։

—Կ'աղաչեմ, անօրէն էֆէնտի...

—Ես գիտե՞ս ո՛վ եմ։

—Կ'աղաչեմ...

—Ծո՛, ես գիտես ո՞վ եմ։

—Կ'աղաչեմ...

—Ըսէ նայիմ, գիտե՞ս որուն առջեւը կը գտնուիս կոր։

—Կ'աղաչեմ...

—Ի՛նչ անքաղաքավարութի՛ւն է այս, ինծի պէս մէկուն առջեւը եկեր կեցեր ես և մէյ մըն ալ շափխադ ձեռքդ կը բռնես կոր...

—Եթէ կ'ուզե՞ք գլխարկս գլուխս դնեմ։

—Երեսս աղէկ նայէ՛, և մէյ մըն ալ ինծի նման մարդոց առջեւ առանց լաճերռանիի պէս մի կենար։

—Իմ գիտնալս՝ գլխարկը բանալը յարգանքի նշան է։

—Քու բոլոր գիտցածդ ա՛յսչափ է. գիտցած ըլլաս որ ես մեծ մարդ եմ։

... Ընտանիքի բարի հայրիկը կ'երթայ չիտակ գլուխը եկածը պատմել Թաղ. Խորհուրդին, որուն անդամները սակայն, ամէնն ալ լրջախոհ ու արժանաւոր անձնաւորութիւններ, կը դատապարտեն յարգելի անօրէնին քաղաքավարական ընթացքը և ներսամ կը խնդրեն եղածին համար։

Անցեալ օր՝ այս հայրիկին հանդիպեցայ՝ որ չէր դադրեր Թաղ. Խորհուրդին գովեստը ընելէ մեծձայն.

—Թաղ. Խորհուրդը՝ աղէ՛կ, բայց անօրէ՞նը՝ զիս լաքերռանի հաչտեց ինծի հետ քաղաքավարութեամբ խօսելու համար։

Զանոնցի զինքը մխիթարել։

—Սիրելի՛ պարոն, ըսի, թէեւ մինչեւ այսօր սովորութիւն էր քաղաքավարութիւնը քաղաքավարութեամբ փոխանակել, սակայն հիմա այդ դրութիւնը ջնջուեր ինծու. ա՛լ սակէ վերջ մոսա է քաղաքավարութեան անքաղաքավարութեամբ պատասխանել։

Մինչեւ հիմա գիտէինք թէ մարախները հունձքերը կը փճացնեն, բայց երբեք լսուած չէր որ այդ չարաճճի միջատները... ամուսնութիւններն ալ փճացնելու ծառայէին։

Իզմիրի մէջ սա՛ միջոցին ամէն մարդ զօն մը ունի կարգուելու։

Ս. Սարգիսի չաբթուն՝ առաջին անգամ ըլլալով —(արտասովո՛ր ներկայացում)— 16 ամուսնութիւններ կատարուեր են, բայց, հատ մըն ալ ջուրը ինկալով... խեղդամահ է եղեր։

Թէ ինչո՛ւ.— Մաիկ ըրէ՛ք։

Պարոնը՝ Մադնիսացի, իսկ օրիորդը՝ Գասապացի. (անունները՝ գա՛լ չաբթու)։

Պարոնը՝ խիստ գրագարեան, իսկ օրիորդը՝ խի՛ստ աշխարհաբարեան, — բան մը որուն համար Դատաստ. Խորհուրդը ամուսնալուծում սահմանած է։

Իրենց կարգուելիք չաբթուն՝ փեսացուն եւ հարսնցուն ցեցիկ ըրած՝ իրարու երես կը նայէին, երբ պատահանէն մարախ մը կը մտնէ ներս։

—Մարի՛ամ, կ'ըսէ փեսացուն, աւելի մը բեր, որպէս զի մարախը բըռնենք։

Օրիորդը, որ Դր. Մալխասէն աւելի հայերէն չի գիտեր, չի հասկնար ուցելիին նչանակութիւնը, և... զմելի մը կը բերէ։

— Ունելի մը, կը կրկնէ փեսացուն.

Օրիորդը չի համարձակիր հարցնել թէ ի՛նչ կը նչանակէ այդ բարբարոսային բառը եւ այս անգամ... սիկառի պնակիկ մը կը բերէ։

— Ունելի կ'ըսեմ, կը կրկնէ սօֆու գրաբարեան պարոնը։

Օրիորդը... հուցի մը կը բերէ, խորհելով թէ նչանածը ի՛նչ պիտի ընէ սա՛ հուցին։

— Ունելի, քա՛, ունելի՜...

Օրիորդը՝ ճարահատ... բռնալի մը կը բերէ, մտածելով որ թերեւս ունելին՝ բռնալիին հոմանիշն է։

Աւսր վրայ՝ փեսացուն զայրացած՝

— Ես ունելիին նչանակութիւնը անգամ չգիտցող աղջկան մը հետ չեմ կրնար կարգուիլ, կը պոռայ, և ետ կ'ընէ նչանը։

Խեղճ օրիորդը աչքերը արցունքով լեցուն՝ բառարան մը կը բանայ և այն ատեն միայն կրնայ հասկնալ թէ՝ ունելին... մաշա կը նչանակէ եղեր։

Հիմա սկսած է հայերէն բառարան մը գոց սովրիլ, որպէս զի ուրիչ անգամ ալ նչանը ետ չմնայ։

Բարոյական.—

Այսօր աղջիկ օրիորդը ո՛չ միայն մայրենի, այլ նաեւ բնկառային և աrkե fիւrեյին հայերէններն ալ սովրած է, բայց, աւա՛ղ, չա՛տ ուշ։

ԽՌԱՁԱՅՆ ԵՐԳԵՑՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ՋԱՆԱՁԱՆ ԵՒ ՋԱՐՄԱՆԱՁԱՆ

Ներկայ եկեղեցական մը.— Հիանալի էր. աֆէrի՛մ Չիլինկիրեան. Ս. Ջատիկին յաջորդ չաբթուն հաս պիտի գամ պատարագել, այն ատեն ամբողջը կը սպասեմ, վերի սարկաւագները և վարիները մէկտեղ։

Ռ. Պէրպէրեան.— Այո՛... ո՛չ... ճի՛շդ է... բնականաբար... բարին, ճշմարի՛տը և գեղեցիկը...

Հորէնց էֆ.— Ժամանակին եկեղեցիներուն մէջ զանգակներով կ'ընեն եղեր երգեցողութիւնները...

Հրանտ Ասատուր.—Ինչպէս գտաք, ի՛նչ է ձեր կարծիքը, ի՛նչ կ'ըսէք, ի՛նչ կ'ըսէիք...

Աղեքս. Փանոսեան.— Գէշ չէ, աղուոր է, նորութիւն մըն է, բայց իմ առանուարններս աւելի աղուոր են։

Մարդուն մէկը.— Հիանալի, էֆէնտի՛մ, խօսք չեմ ուզեր, եթէ չհաւնեցաք, ձեր խափէյին բան մը կ'իջեցնեմ։

Մարդուն միւսը.— Կամաց կամաց ալափրանկա կ'ըլլանք կոր... եկեղեցին սուաrէ դարձաւ գնաց. բօյfա մազուrfան պակաս է։

Ուրիշ մը.— Ամէնը աղէ՛կ, բայց ինչո՞ւ քչեցները վերցուցեր են։

Կանոնէս վար մէկը.— Այս չաբթու յԱմենայնին բոլոնիական պար մը դարձաւ, գալ անգամ՝ մաչիչ մը պիտի աւելցնեն եղեր։

Բարունակեան էֆ.— Հրամմեցէք, թէյ խմեցէք, կալեթա կը հրամմէ՞ք...։

Սինանեան Ցարութիւն.—Ջհանդմը պտուր է խառներ, ես որ կեանքիս մէջ ժամ չեմ երթար՝ որպէս զի վրաս մամ չթափի, այսօր չորս ուէ բոլոր ժամ Խորանին ետեւն նստած՝ երգեցան զարկի։ Կեցցէ՛ Չիլինկիրեանը, մարդը կ'աշխատի կը յոգնի կոր, և զէ սր ֆան չհանչցող մարդիկ կ'ելլեն քննադատութիւն կ'ընեն...։ Խորանին ետեւն նստելս ամ անպատեհութիւնը աւնեցաւ որ, տէրտէրներուն վարքն ու ընթացքը տեսայ... (վերջին նեէ ին մասին Սինանեանը եnfrվիուս լըրի և գա՛լ չաբթու պիտի գրեմ թէ ի՛նչ տեսեր է խորանին ետին։)

Սմբատ Քէչէճեանը (դուռը՝ պճակին առջեւ)— չէ՛ն մնաք, պայծառ մնաք, տուզղն ալ աղջ մնայ, չատուղն ալ, եռաձայն երգեցողութեան պնակը անտես մի՛ առնէք...։

Օրիորդ մը.— Պիր տրա իչէրիմտէն օնմամ կէլտի ամմա, տուսում պրոգրամար։

Միքայէլ Շամտանճեան.— Առաջին անգամ ըլլալով կնունք ըլլալէս ի վեր՝ ժամը կեցայ։

Հասամին մէկը.— Բօյի օուլա՛, ֆէրիֆիմա՛, եաամո՛ւ մուէ պարպտ Չիլինկիրեանի։

Բագդէն Վ.— Ես իմ կարծիքս ինծի վերապահած եմ։

Քերովբէ Համամճեան.— Ամէնուն կարծիքը խալք է կերեր... միայն իմ կարծիքս կարծիք է... մեր նախնիք տիրացու էին, մենք ալ տիրացու ենք եւ մեր զաւակներն ալ պէտք է տիրացու մնան։

Վահան Վ. Պարտիզակցի.— Եթէ ես ձայնս հանած չըլլայի նէ՝ փարա մը չէր ըներ։

Աբիկ Մուպաճեաճեան.— (Սա նոյն օրը՝ մանջ-հարս դարձած ըլլալով՝ չկրցանք կարծիքը առնել։)

Բոլոր վարժապետները.— Սքանչելի...

Բոլոր վարժուհիները.— Գերահրաչօրէն զմայլելի...

Շուկայիները.— Շարականաա չէօլէ մանի աւաւլը օյմա՛ալ մը՝ պէն սինէֆյէմէմ։

Խմբագիրները.—Հի՛, հի՛, հի՛, հի՛, ինչ թօհաֆ բան կ'ըլլայ կոր։

Կնիկները.—Փէկ աղուոր է ամմա, չկրցանք աղէկ մը հասկնալ։

Չիլինկիրեանը.—(Ա՛յնչափ չնչահատ է որ հարցումիս պատասխանելու ժամանակ չունի. արդէն աւելորդ է իրեն կարծիք հարցնել, բնականաբար ամէնէն աւելի ի՛նք է հաւնողը։)

Գալով ինծի՝ ինչպէս գիտէք՝ մէյ մը կնիկ չունիմ, մէյ մըն ալ... կարծիք։

Mot de la fin.

Թօլայեան.— Օրիո՛րդ Նինի, սիրտս չա՛տ փափուկ է։

Օր. Նինի.— Շատ ալ... պապուկ։

ԵՐՈՒԱՆԴ ԹՕԼԱՅԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Յ. ՊԱՏԱՒՐԵԱՆ